

Lisa 6

AINEVALDKOND „KUNSTIAINED“

Sillamäe Vanalinna Kooli õppekava

Kehtestatud direktori käskkirjaga nr 1-1/2024/4

SISUKORD

1. Kunstiainetate kaudu kujundatavate üldpädevuste arengu toetamine.....	4
2. Kunstiainetate lõimingu rakendamise viisid	5
3. Läbivate teemade käsitlemine kunstiainetes	6
4. Õppe kavandamine ja korraldamine	8
5. Kunst	8
1. klass	8
Väljaselgitamine, teadmine, mõistmine.....	8
Plaanimine ja ideede arendamine ning loomine	9
Refleksioon, analüüs ja kriitika	9
Rõhuasetused õppesisu käsitlemisel 1. klassis	10
2. klass	12
Väljaselgitamine, teadmine, mõistmine.....	12
Plaanimine ja ideede arendamine ning loomine	13
Refleksioon, analüüs ja kriitika	13
Rõhuasetused õppesisu käsitlemisel 2. klassis	13
3. klass	15
Väljaselgitamine, teadmine, mõistmine.....	15
Plaanimine ja ideede arendamine ning loomine	16
Refleksioon, analüüs ja kriitika	17
Rõhuasetused õppesisu käsitlemisel 3. klassis	17
II kooliastme lõpuks taotletavad teadmised, oskused ja hoiakud.....	19
4. klass	19
Väljaselgitamine, teadmine, mõistmine.....	19
Plaanimine ja ideede arendamine	21
Loomine.....	21
Refleksioon, analüüs ja kriitika	22
Rõhuasetused õppesisu käsitlemisel 4. klassis	22
5. klass	24
Väljaselgitamine, teadmine, mõistmine.....	24
Plaanimine ja ideede arendamine	25
Loomine.....	26
Refleksioon, analüüs ja kriitika	27
Rõhuasetused õppesisu käsitlemisel 5. klassis	27
6. klass	29
Väljaselgitamine, teadmine, mõistmine.....	29
Plaanimine ja ideede arendamine	31
Loomine.....	31
Refleksioon, analüüs ja kriitika	32
Rõhuasetused õppesisu käsitlemisel 6. klassis	33
III kooliastme lõpuks taotletavad teadmised, oskused ja hoiakud	35
7. klass	35
Väljaselgitamine, teadmine, mõistmine.....	35
Plaanimine ja ideede arendamine	37

Loomine	37
Refleksioon, analüüs ja kriitika	38
Rõhuasetused õppesisu käsitlemisel 7. klassis	39
8.klass	41
Väljaselgitamine, teadmine, mõistmine	41
Plaanimine ja ideede arendamine	42
Loomine	42
Refleksioon, analüüs ja kriitika	43
Rõhuasetused õppesisu käsitlemisel 8. klassis	44
9. klass	46
Väljaselgitamine, teadmine, mõistmine	46
Plaanimine ja ideede arendamine	48
Loomine	48
Refleksioon, analüüs ja kriitika	49
Rõhuasetused õppesisu käsitlemisel 9. klassis	50
6. Muusika	52
I kooliastme lõpuks taotletavad teadmised, oskused ja hoiakud	52
Õpitulemused ja rõhuasetused õppesisu käsitlemisel I kooliastmes klassiti	53
Laulmine	53
Pillimäng	55
Muusikaline liikumine	56
Muusikaline omalooming	57
Muusika kuulamine	59
II kooliastme lõpuks taotletavad teadmised, oskused ja hoiakud	60
Õpitulemused ja rõhuasetused õppesisu käsitlemisel II kooliastmes klassiti	61
Laulmine	61
Pillimäng	62
Muusikaline liikumine	64
Muusikaline omalooming	64
Muusika kuulamine	65
III kooliastme lõpuks taotletavad teadmised, oskused ja hoiakud	67
Õpitulemused ja rõhuasetused õppesisu käsitlemisel III kooliastmes klassiti	68
Laulmine	68
Pillimäng	69
Muusikaline omalooming	69
Muusikaline liikumine	70
Muusika kuulamine	71

1. KUNSTIAINETE KAUDU KUJUNDATAVATE ÜLDPÄDEVUSTE

ARENKU TOETAMINE

Kunstivaldkond võimaldab kujundada kõiki üldpädevusi igapäevases õppetöös nii teooria kui ka praktiliste tegevuste kaudu. Pädevustes eristatava nelja omavahel seotud komponendi – teadmiste, oskuste, väärtushoiakute ja -hinnangute – kujundamisel on kandev roll õpetajal, kes loob oma väärtushinnangute ja enesekehtestamisoskusega sobiliku õpikeskkonna ning mõjutab õpilaste väärtushinnanguid ja käitumist. Üldpädevuste kujundamisel on oluline kooli ning kodu koostöö.

Kultuuri- ja väärtuspädevus. Kunstivaldkonna õppeainetes rõhutatakse kultuuriteadmisi ja ühisel kultuuripärandil põhinevat kultuuriruumi õppija identiteedi osana. Tegevustes väärtustatakse individuaalset ning kultuurilist mitmekesisust. Käsitletavate teemade, analüüsitud kunstiteoste ja -sündmuste kaudu toetatakse eetiliste ning esteetiliste väärtushoiakute kujunemist. Praktiline loominguiline tegevus ja selle üle arutlemine õpetavad teadvustama kunsti ja muusikat eneseväljenduse vahendina, hindama erinevaid ideid, seisukohti ja probleemilahendusi ning austama autorsust. Kasvatatakse teadlikku ja kriitilist suhtumist kõikidesse infokanalitesse.

Sotsiaalne ja kodanikupädevus. Uurimuslikud ja praktilised rühmatööd, loovtööd, arutlused ja esitlused, ühismuuseumitserimine, ühistes kunstiprojektides ning valdkondlikes ja valdkondadeülestes õppeprojektides osalemine kujundavad koostöövalmidust ning aitavad väärtustada üksteise toetamist. Kultuurisündmustel osalemine aitab kujundada kultuurilist ühtsustunnet. Kunstiteoste üle arutledes harjuvad õpilased oma seisukohti kaitsma ning teiste arvamustest lugu pidama. Kunstiained teadvustavad inimese kui keskkonna kujundaja ja kasutaja mõju, juhtides teadlikult ning jätkusuutlikult tegutsema nii looduses kui ka inimeste loodud ruumilistes ja virtuaalsetes keskkondades.

Enesemääratluspädevus. Pidev tagasiside andmine ja eneseanalüüsi oskuse arendamine aitavad tundma õppida oma huve ja võimeid ning kujundada positiivset minapilti. Kultuuriliste ja sotsiaalsete teemade käsitlemine (vaadeldavad kultuurinähtused, kunstiteoste ja muusikapalade ainek ja sõnumid jne) aitab kujundada personaalset, sotsiaalset ja kultuurilist identiteeti.

Õpipädevus. Kunstides kujundatakse õpipädevust eriilmeliste ülesannete, õppemeetodite ja töövormide kaudu, mis võimaldavad õpilastel teadvustada ning kasutada oma õpistiili. Nii individuaalselt kui ka rühmas lahendatavad uurimis- ja probleemülesanded eeldavad info hankimist, selle analüüsimist ja tõlgendamist ning õpitu kasutamist uudsetes olukordades. Kunstides saavad õpilased ise jõukohaseid ülesandeid luua, oma valikute sobivust kontrollida, uusi oskusi katsetada ning järjekindlalt harjutada. Pidev tagasiside ja eneseanalüüs aitavad järjest suurendada õppija rolli oma õpitegevuse juhtijana.

Suhtluspädevus. Kunstiainetes on tähtsal kohal kunstiteostest, -stiilidest, -ajastutest jms rääkimine, kasutades kirjelduses nii korrektset emakeelt kui ka ainespetsiifilist terminoloogiat. Tööde esitlemine ning aruteludes erinevate seisukohtade võrdlemine ja kaitsmine toetavad väljendusoskust ning ainealase oskussõnavara kasutamist. Kunsti- ja muusikateemaliste referatiivsete ning loovtööde koostamine eeldab oskust mõista teabetekste ning suunab kasutama mitmesuguseid info esitamise viise (tekst, joonis, skeem, tabel, graafik jms). Kunstiainetes tutvutakse kunsti ja muusika kui kommunikatsioonivahenditega, õppides tundma neile eriomast mitteverbaalset keelt ning „tõlkides“ sõnumeid ühest keelest teise.

Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiapädevus. Kunstiainetes rakendatavate ülesannete lahendamiseks tuleb sõnastada probleeme, arutleda lahenduste üle, põhjendada valikuid ja analüüsida tulemusi. Õpitakse kasutama kunstimõisteid (kompositsioon, struktuur, rütm jne), võrdlema ja liigitama erinevate nähtuste tunnuseid ning kasutama sümboleid. Kunstiterminoloogias kasutatakse matemaatika ja tehnoloogia sõnavara ja mõisteid. Loomeülesandeid täites õpitakse kasutama tehnoloogiavahendeid ning innovaatilisi lahendusi, mõistma teaduse ja tehnoloogia rolli muusika ning kunsti arengus.

Ettevõtlikkuspädevus. Vajalike oskuste kujunemist toetavad kunstiainetes individuaal- ja rühmatöö, uurimuslikud ning probleemipõhised ülesanded ja õpitava sidumine nüüdisaegse igapäevaeluga. Kunstiainetes väärtustatakse uuenduslikke ning loovaid lahendusi. Praktiline loovtegevus annab võimaluse katsetada erinevaid ideede väljendamise ja esitlemise võimalusi, valides leidlikult sobivaid meetodeid ning rõhutades oma tugevaid külgi. Õpitakse tegevust planeerima ja analüüsima, vastutama tööde lõpetamise ja tulemuse eest. Tutvutakse ka valdkonnaga seotud elukutsete ning institutsioonidega.

Digipädevus. Kasutatakse digivahendeid teabe otsimiseks, kogumiseks, töötlemiseks ja esitamiseks. Kogutud teavet rakendatakse loovtöodes. Õpitakse loominguga tegelemiseks valima ainespetsiifiliselt vajalikke digivahendeid. Õppides ning digitaalset sisu luues ja säilitades kasutatakse erinevaid audiovisuaalseid ning muid multimeedia vahendeid ja rakendusi. Ollakse teadlikud autoriõiguste ja isikuandmete järgimise kohustustest digikeskkonnas. Ollakse teadlikud veebis loominguga jagamise turvalisusest.

2. KUNSTIAINETE LÕIMINGU RAKENDAMISE VIISID

Nüüdisaegne kultuur on interdistsiplinaarne. Kunstiained on tihedalt seotud kõigi inimtegevuse valdkondade ning oma ajastu mõtteviisiga. Kunsti aineseks on inimeseks olemine, sotsiaalsed suhted ja maailm erinevates avaldumisvormides. Teiste ainevaldkondadega suhestumine on kunstivaldkonna õppeainete loomulik osa ning valdkondadeüleseks lõiminguks on palju võimalusi.

Eri kultuuridega tutvutakse paljudes teiste valdkondade õppeainetes (keel ja kirjandus, võõrkeeled, ajalugu ja ühiskonnaõpetus, geograafia, käsitöö ja tehnoloogia, kehaline kasvatus) ning kujundatakse seeläbi väärtushoiakuid ja teadvustatakse maailma kultuurilist mitmekesisust. Kunstiainetes keskendutakse võrreldes teiste õppeainetega kontsentreeritumalt kultuuridevahelise dialoogi mõtestamisele ja loovuse kasutamisele nüüdisühiskonna innovatsiooni allikana.

Mitmes ainevaldkonnas – keeltes ja kirjanduses, matemaatikas, tehnoloogias, kehalises kasvatuses – kasutatakse kunstiainetega kattuvaid mõisteid (nt kompositsioon, struktuur, mõõdud, nurgad, geomeetrilised kujundid, rütm, plaan, stiil, variatsioon, improvisatsioon, liikumine, dünaamika jms).

Kunstivaldkonna õppeainetes toetutakse teistes õppeainetes omandatud teadmistele, samas süvendatakse ja visualiseeritakse neid teadmisi. Praktiliste tegevuste kaudu kujundatakse arusaama, et teadmised ja pädevused on omavahel seotud ja igapäevaelus rakendatavad. Ainevaldkondade piire ületavad õppeprojektid võimaldavad lõimida kunstiaineid teiste ainevaldkondadega ja kujundada pädevusi.

Keel ja kirjandus, sh võõrkeeled. Arendatakse suulist ja kirjalikku eneseväljendusoskust, diktsiooni, funktsionaalset lugemisoskust ning infokanalite kasutamise oskust ja vaadeldakse eri ajastute ning kultuuride lugusid muusikas ja kujutatavas kunstis, teatri- ja filmikunstis.

Matemaatika. Arendatakse seoste loomise oskust ja loogilist mõtlemist (matemaatiline keel, struktuur, sümbolid ja meetodid), samuti matemaatiliste sümbolite, kujundite ning mõistete tundmist.

Loodusained. Teadvustatakse inimese kuulmis- ja nägemismeele füsioloogilist eripära, õpitakse tundma looduskeskkonda ja selle eluvormide mitmekesisust ning helide, valguse ja värvide omadusi.

Sotsiaalsained. Vaadeldakse suhteid teiste inimeste ja inimrühmadega ning eri kultuuride kommete ja pärimustega, kunsti ning kultuuri rolli ja muutumist ajaloo eri etappidel.

Tehnoloogia. Arendatakse käelist tegevust ning loovat mõtlemist, oskust innovaatilisi ideid kavandada ja praktikas ellu viia (loomisprotsess, tehnoloogiad ja tehnikad).

Kehaline kasvatus. Arendatakse kehatunnetust, tähelepanu, mootorikat, reageerimiskiirust ja koordineerimist.

3. LÄBIVATE TEEMADE KÄSITLEMINE KUNSTIAINETES

Kunstiaineid on võimalik seostada kõigi läbivate teemadega. Õppekava läbivaid teemasid peetakse silmas valdkonna õppeainete eesmärgiseade puhul, õpitulemuste ning õppesisu kavandamisel lähtutakse kooliastmest ning õppeaine spetsiifikast.

Elukestev õpe ja karjääri planeerimine. Kujundatakse iseseisva õppimise ja tegutsemise oskust, mis on oluline alus elukestva õppe harjumuste ning hoiakute omandamisel. Erinevate õppevormide kaudu arendatakse õpilaste suhtlus- ja koostööoskusi, mis on olulised tulevases tööelus. Kunst ja muusika võimaldavad õpilastel teadvustada oma võimeid ja huvisid, omandada nii ainealaseid kui ka üldisemaid mõtlemis- ning tegutsemisstrateegiaid. Tutvutakse kunstide mitmekülgsete väljunditega igapäevaelus, kunstidega seotud ametite ja elukutsetega, võimaldatakse vahetult kokku puutuda töömaailmaga, nt külastades loomeettevõtteid. Õpilastele tutvustatakse ainevaldkonnaga seotud erialasid ja edasiõppimise võimalusi.

Keskond ja jätkusuutlik areng. Teabekeskond. Need teemad hõlmavad mitmekülgseid oskusi, nagu info leidmine muusika ja kunsti kohta, helilise ja visuaalse kommunikatsiooni väljendusvahendid, keskkonna visuaalne ning heliline kujundamine. Tutvutakse andmebaasidega, meediakeskkonna võimaluste ja ohtudega ning autorikaitse probleemidega. Teadvustatakse ümbritsevat loodus- või tehiskeskonda loomingu allikana ja õpitakse keskkonda säästma. Väärtustatakse pärandkultuuri ning rahvuskultuuri jätkusuutlikku arengut. Osatakse näha võimalusi taaskasutuseks, analüüsitakse tehiskeskonna objekte ökoloogilisest, esteetilisest ja eetilise vaatepunktist.

Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus. Kunstiainetes julgustatakse kujundama ja väljendama oma seisukohti ühiskonnas toimuvate protsesside kohta ning ideesid katsetama ja ellu viima.

Tehnoloogia ja innovatsioon. Kunstiainetes kasutatakse praktiliste loovtegevuste kaudu erinevaid oskusi ja vahendeid ning leiutatakse ja katsetatakse uusi võimalusi, toetades pidevalt muutuv tehnoloogilises elu-, õpi- ning töökeskkonnas toime tuleva inimese kujunemist.

Tervis ja ohutus. Kunstiainetes teadvustatakse kunstidega tegelemise emotsionaalselt tasakaalustavat mõju. Kujutavas kunstis kasutatakse materjale, töövahendeid ja instrumente, mille juures tuleb järgida ohutuse ning otstarbekuse printsiipe.

Väärtused ja kõlblus. Kultuuriline identiteet. Õppesisus ja -tegevustes tutvutakse kohaliku, Eesti ja maailma kultuuripärandiga, teadvustatakse kultuuri rolli igapäevaelus, pärandkultuuri arenemist tänapäevases globaliseerivas maailmas. Kujundatakse avatud ja lugupidavat suhtumist nii erinevatesse kultuuritraditsioonidesse kui ka nüüdisaja kultuurinähtustesse. Väärtustatakse uute ideede ning isiklike kogemuste ja emotsioonide loominguulist väljendamist. Õpilasi suunatakse osalema ühiseid väärtusi kujundavatel kunstisündmustel (näitused, muuseumid, kontserdid ja etendused). Tähtis on noorte endi osalemine/esinemine laulupidudel, muusika- ja kunstiüritustel.

4. ÕPPE KAVANDAMINE JA KORRALDAMINE

Ainevaldkonna õppeainete nädalatundide maht on kooliastmete kaupa järgmine:

Õppeaine	I kooliaste	II kooliaste	III kooliaste
Kunst	4, 5	4	3
Muusika	6	4	3

5. KUNST

I kooliastme lõpuks taotletavad teadmised, oskused ja hoiakud

Õpilane:

- 1) kirjeldab visuaalseid pilte, jooniseid ja sümboleid oma kogemuse piires;
- 2) teab kujutiste kasutamise ja jagamise head tava;
- 3) kavandab lihtsamaid ülesandeid disainis ja loomes kestlikult;
- 4) teeb kahe- ja kolmemõõtmelisi töid spontaanselt ning kavandades, kasutades eri tehnika- ja töövõtteid;
- 5) kirjeldab lühidal enda tööd ja tulemust.

1. klass

Väljaselgitamine, teadmine, mõistmine

Õpitulemused I kooliastmel	Rõhuasetused õpitulemuste käsitlemisel 1. klassis
Õpilane uurib ja selgitab visuaalseid pilte, jooniseid ning sümboleid (nt õpetaja valikul: sildid, liiklusmärgid, kaardid, õpikute illustratsioonid, multifilmide ja arvutimängude pildiline külg, mänguasjade väljanägemine ja roll, reklaam linnaruumis ja meedias, riietus, kaupluste vaateaknad, veebikeskkonnad) oma kogemuse piires.	Õpilane <ul style="list-style-type: none"> • seostab ja selgitab omavahel teksti ja teksti juures olevate illustratsioonide sisu; • selgitab enda igapäevases keskkonnas olevate märkide ja sümbolite tähendust.
Õpilane nimetab visuaalteose tähtsamaid tunnuseid, lähtudes ülesandest (tehnika, vorm, värv, kompositsioon, meeleolu, sisuelemendid).	Õpilane <ul style="list-style-type: none"> • nimetab kunstiteoses olevaid värve ja objekte; • kirjeldab, mida näeb ja tajub kunstiteost vaadates.

Õpitulemused I kooliastmel	Rõhuasetused õpitulemuste käsitlemisel 1. klassis
Õpilane leiab muuseumis, galeriis õpetaja abiga näituse mõistmiseks vajaliku info.	Õpilane <ul style="list-style-type: none"> • leiab muuseumis teostelt autorite nimed ja teose loomise aja.
Õpilane teab säästlikkuse ja kestlikkuse tähtsust.	Õpilane <ul style="list-style-type: none"> • kasutab materjale ja töövahendeid säästlikult ja ohutult; • hoiab oma töökoha korras.
Õpilane uurib õpetaja abiga esemete vormi ja otstarbe seoseid.	Õpilane <ul style="list-style-type: none"> • kirjeldab kunstiteoses suurussuhteid ja objektide üksteise suhtes paiknemist.
Õpilane teab, kes on autor.	Õpilane <ul style="list-style-type: none"> • oskab leida ja näitab teoselt või muus infoallikas autori nime; • kirjutab enda töödele nime.
Õpilane ei tee digitaalkujutiste salvestamise ja edastamisega kellelegi kahju.	Õpilane <ul style="list-style-type: none"> • filmimisel või pildistamisel küsib eelnevalt jäädvustatavalt nõusoleku.

Plaanimine ja ideede arendamine ning loomine

Õpitulemused I kooliastmel	Rõhuasetused õpitulemuste käsitlemisel 1. klassis
Õpilane teeb kahe- ja kolmemõõtmelisi kunstitöid spontaanselt, kasutades lihtsamaid tehnikaid ja töövõtteid.	Õpilane <ul style="list-style-type: none"> • teeb teoseid, kus õpetaja abiga rakendab lihtsamaid tehnikaid (plastiliinimaal, pastell, guašš, monotüüpia, savi ja plastiliini voolimine) ja töövahendeid;
Õpilane lahendab disainiprotsessi lihtsamaid ülesandeid, esitades nii verbaalselt kui ka visuaalselt oma ideede lahendusi.	Õpilane <ul style="list-style-type: none"> • väljendab enda mõtteid, tundeid kogemusi loodud kunstitööst ja selle loomise protsessist.

Refleksioon, analüüs ja kriitika

Õpitulemused I kooliastmel	Rõhuasetused õpitulemuste käsitlemisel 1. klassis
Õpilane kirjeldab visuaalteose vaatlemisel tekkinud isiklikke seoseid (See oleks justkui.... See meenutab mulle....).	Õpilane <ul style="list-style-type: none"> • kirjeldab visuaalteose vaatlemisel nähtavat (tuttavad esemed, olendid, kujundid, värvid) ja

Õpitulemused I kooliastmel	Rõhuasetused õpitulemuste käsitlemisel 1. klassis
	tekkinud isiklike seoseid (mida meenutab, mis pildil toimub);
Õpilane kirjeldab ette antud küsimustele toetudes enda tööd ja mõtestab valminud tööd: mida ma tegin, kuidas ma tegin, miks tahtsin neid vahendeid kasutada, kuidas tulemusega rahul olen, mida õppisin?	Õpilane <ul style="list-style-type: none"> kirjeldab etteantud küsimustele toetudes oma valminud tööd; kirjeldab etteantud küsimustele toetudes oma töö valmimise protsessi (mida tegin, mis vahendeid kasutasin, mis meeldis, millised olid raskused).

Rõhuasetused õppesisu käsitlemisel 1. klassis

Visuaalne kirjaoskus

Igapäevane visuaalkultuur: logod, embleemid, sümbolid, sildid, liiklusmärgid, õpikute ja raamatute illustratsioonid.

Kahemõõtmelise kujutamise baaselemendid: punkt, joon, kujund, pind (tekstuur), värv.

Kompositsiooni kirjeldamine: suurem, väiksem, ühesuurune, ees, taga, kõrval, all, lähemal, kaugemal, üleval, paremal, vasakul, keskel, ääres, koos, eraldi. Esemete ja olendite iseloomulike tunnuste leidmine.

Kunstiteosed: tasapinnaline kunstiteos koolist või lähiümbrusest; raamatuillustraatorid eakohase lugemisvara hulgast. Kunstiliigid ja kunstžanrid.

Kunstitehnikad ja loomine

Erinevate tehnikate, materjalide, võtete ja vahendite läbiproovimine. Kunstitehnikate ja töövõtete loominguline rakendamine.

Kunstitehnikad ja stiilid: sõrmemaal – näpuvärvid, guašš; skulptuur, voolimine – plastiliin, savi jt pehmed voolimismaterjalid; graafika – riipimine, plastiliinimaal.

Näitusetöö nimesilt (autori nimi, klass, teose nimi).

Vabanemine stampkujunditest (päikese-neljandik, aknarist jms). Tuttavate asjade kujutamine – lilled, mänguasjad jms. Inimese vanuse, ameti jms joonistamine mälu järgi. Mõisted kolmnurk, ruut, ring jne.

Mänguasjade ja omameisterdatud mudelitega lavastuslikud mängud.

Disain ja keskkond

Disain igapäevaelus: trükis, tarbevorm, ruum ja ehitis keskkonnas.

Looduslikud materjalid: puit, klaas, savi, puuvill, vill jms.

Materjali, eseme või värvi funktsionaalsus.

Märk – geomeetriliste kujundite erinevad tähendused.

Kunstikultuur ja ühiskond

Kunstikultuur: kunstiteosed kohalikes muuseumides. Muuseumide ja näituste külastamine, kunstiteoste vaatlemine ja nende üle arutlemine.

Lähiümbruse loodus ja ehituskunst. Vana ja uue võrdlemine.

Meedia kodus ja koolis. Asjade tähendus pildil (nt loodusmaterjalidest installatsiooni jäädvustamine fotona).

Materjalide, töövahendite ja töökohta otstarbekas ning teisi arvestav kasutamine.

Praktilised tööd:

- oma nime kujundus portfooliol vms,
- õppekäigud kohalikesse kunstigaleriidesse;
- eakohaste videode vaatamine ja saadud teabest olulisema eristamine;
- visuaalide (pildid, sildid, reklaamid jne) selgitamine;
- kunstiteostega seotud otsimismängud;
- teose tunnuste nimetamine;
- arutelud esemete vormi ja otstarbe üle;
- oma tööle oma nime kirjutamine;
- loovat lähenemist võimaldavad ülesanded;
- mõttekaardi koostamine enne töö teostamist;
- 2-mõõtmelise töö kavandamine ja loomine;
- lihtsamate kolmemõõtmeliste tööde loomine;
- eneseanalüüsi ja refleksiooni läbiviimine õpetaja antud küsimuste abil.

2. klass

Väljaselgitamine, teadmine, mõistmine

Õpitulemused I kooliastmel	Rõhuasetused õpitulemuste käsitlemisel 2. klassis
Õpilane uurib ja selgitab visuaalseid pilte, jooniseid ning sümboliseid (nt õpetaja valikul: sildid, liiklusmärgid, kaardid, õpikute illustratsioonid, multifilmide ja arvutimängude pildiline kül, mänguasjade väljanägemine ja roll, reklaam linnaruumis ja meedias, riietus, kaupluste vaateaknad, veebikeskkonnad) oma kogemuse piires.	Õpilane <ul style="list-style-type: none"> võrdleb omavahel erinevaid märke: liiklusmärgid, embleemid, sümbolid, logod; loob seose märgi vormi, värvi, kujutise ning märgi tähenduse vahel.
Õpilane nimetab visuaalteose tähtsamaid tunnuseid, lähtudes ülesandest (tehnik, vorm, värv, kompositsioon, meeleolu, sisuelemendid).	Õpilane <ul style="list-style-type: none"> iseloomustab erinevaid jooni ja pindasid vastavalt omandatud sõnavarale; nimetab õpitud tehnikaid ja kunstiliike; nimetab kunstiteoses olevaid tuttavaid kujundeid (ring, ruut, kolmnurk, ring jms) ja objekte; leiab teoses olevaid soojasid ning külmasid toone; leiab teoses heledamat ja tumedamat tonaalsust.
Õpilane leiab muuseumis, galeriis õpetaja abiga näituse mõistmiseks vajaliku info.	Õpilane <ul style="list-style-type: none"> leiab muuseumis või galeriis toimival näitusel teose autori ja teose pealkirja.
Õpilane teab säästlikkuse ja kestlikkuse tähtsust.	Õpilane <ul style="list-style-type: none"> toob näiteid looduslike ja tehnilike materjalide kohta; hoiab oma töökoha korras; toob näiteid enda asjakohase ja säästliku kunstitarvete kasutamise kohta.
Õpilane uurib õpetaja abiga esemete vormi ja otstarbe seoseid.	Õpilane <ul style="list-style-type: none"> eristab tasapinnalisi ja ruumilisi kunstiteoseid; kirjeldab kunstiteoses suurussuhteid ja objektide üksteise suhtes paiknemist ning kolmemõõtmelise kunstiteose puhul vormi (ümmargune, kandiline, lapik, pikk, lame jne).

Õpitulemused I kooliastmel	Rõhuasetused õpitulemuste käsitlemisel 2. klassis
Õpilane teab, kes on autor.	Õpilane <ul style="list-style-type: none"> kirjutab ja kujundab enda näitusetöödele nimesildi koos pealkirja muu etteantud infoga.
Õpilane ei tee digitaalkujutiste salvestamise ja edastamisega kellelegi kahju.	Õpilane <ul style="list-style-type: none"> leiab virtuaalnäitusel teose autori ja teose pealkirja.

Plaanimine ja ideede arendamine ning loomine

Õpitulemused I kooliastmel	Rõhuasetused õpitulemuste käsitlemisel 2. klassis
Õpilane teeb kahe- ja kolmemõõtmelisi kunstitöid spontaanselt, kasutades lihtsamaid tehnikaid ja töövõtteid.	Õpilane <ul style="list-style-type: none"> teeb kahe- ja kolmemõõtmelisi teoseid, kus õpetaja abiga rakendab lihtsamaid kunstitehnikaid (ruumiline pabertöö, voolimine, akvarell, pointillism) ja töövahendeid; järgib õpitud töö ja ohutusvõtteid.
Õpilane lahendab disainiprotsessi lihtsamaid ülesandeid, esitades nii verbaalselt kui ka visuaalselt oma ideede lahendusi.	Õpilane <ul style="list-style-type: none"> märkab ühel ja samal otstarbel kasutatavaid esemeid, mis on erineva disainiga ning põhjendab enda valiku eelistusi.

Refleksioon, analüüs ja kriitika

Õpitulemused I kooliastmel	Rõhuasetused õpitulemuste käsitlemisel 2. klassis
Õpilane kirjeldab visuaalteose vaatlemisel tekkinud isiklikke seoseid (See oleks justkui.... See meenutab mulle...).	Õpilane <ul style="list-style-type: none"> kirjeldab visuaalteose vaatlemisel tekkinud isiklikke seoseid (mõtted ja tunded).
Õpilane kirjeldab ette antud küsimustele toetudes enda tööd ja mõtestab valminud tööd: mida ma tegin, kuidas ma tegin, miks tahtsin neid vahendeid kasutada, kuidas tulemusega rahul olen, mida õppisin?	Õpilane <ul style="list-style-type: none"> kirjeldab etteantud küsimustele toetudes oma töö valmimise protsessi (mida tegin, mis vahendeid kasutasin, kuidas tegin, mida tegemise käigus õppisin).

Rõhuasetused õppesisu käsitlemisel 2. klassis

Visuaalne kirjaoskus

Igapäevane visuaalkultuur: kaardid, tabelid, infograafika, multifilmid, arvutimängud, mänguasjad. Teksti, tabelite ja illustatsioonide küljenduse põhimõtted.

Kolmemõõtmelise kujutamise baaselemendid: vorm, pind, värv ja ruum.

Joone, kujundi, vormi ja tekstuuri kirjeldamine: sirge, laineline, kõver, laineline, kumer, ümar, kandiline, sile, kare, krobeline jne.

Värvitemperatuur: külmad ja soojad värvid.

Kunstiliigid ja kunstžanrid.

Kompositsioonipõhimõtted: mõõtmed, tasakaal, kontrast, proportsioon, rütm, dünaamika.

Kunstiteosed: skulptuur või monument avalikus ruumis.

Kunstitehnikad ja loomine

Erinevate tehnikate, materjalide, võtete ja vahendite läbiproovimine. Kunstitehnikate ja töövõtete loominguine rakendamine.

Kunstitehnikad ja stiilid: monotüüpia, puhumistehnika, pastell, värvipliiatsitehnika, kollaaž, skulptuur - seisvad figuurid materjali lisamisega.

Näitusetöö nimesilt (autori nimi, klass, teose nimi).

Puude, mägede, pilvede jms kujutamine mitmel erineval moel. Esemete tähtsamad tunnused. Esmased proportsioonireeglid. Geomeetristest kujunditest pildi loomine. Piltjutustused: joonistus, maal, illustratsioon, koomiks, fotoseeria, animatsioon.

Disain ja keskkond

Disaini baaselemendid. Disain igapäevaelus: vormi, otstarbe, materjali ja tehnoloogia seosed ning nende arvestamine kujundamisel. Esemefunktsionaalsus.

Tehismaterjalid: erinevad plastid.

Disainiprotsessi kavandamine. Ideede selgitamine ja vormistamine jooniste ja makettidena tulenevalt situatsiooni kirjeldavast lähteülesandest.

Kunstikultuur ja ühiskond

Kunstikultuur: kunstiteosed avalikus ruumis. Muuseumide ja kunstigaleriide külastamine. Kunstiteoste vaatlemine ja nende üle arutlemine. Lähieümbruse loodus ja ehituskunst. Ajaloolised kunstitehnikad ja materjalid. Materjalide, töövahendite ja töökoha otstarbekas ning teisi arvestav kasutamine.

Töövahendite ja materjalide kasutamise ohutus, mõju kasutaja tervisele ja keskkonnale.

Praktilised tööd:

- näituste külastamised ja nähtu üle arutlemine;

- eakohaste videode vaatamine ja saadud teabe alusel küsimustele vastamine;
- visuaalide (arvutimängud) selgitamine;
- VTS (*visual thinking strategies*) tehnika kasutamine kunstiteoste analüüsimisel;
- oma tööle oma nime ja töö pealkirja kirjutamine;
- loovat lähenemist võimaldavad ülesanded;
- mõttekaardi koostamine enne töö teostamist;
- 2-mõõtmelise töö kavandamine ja loomine rühmatööna;
- kolmemõõtmeliste objektide loomine papist ja taaskasutusmaterjalidest;
- eneseanalüüsi ja refleksiooni läbiviimine õpetaja antud küsimuste abil;
- arutelud kestlikkuse ja säästlikkuse üle;
- dekoratiivkirja kujundamine kingipakil;
- e-kaardi kujundamine;
- piltjutustuse kujundamine;

3. klass

Väljaselgitamine, teadmine, mõistmine

Õpitulemused I kooliastmel	Rõhuasetused õpitulemuste käsitlemisel 3. klassis
<p>Õpilane uurib ja selgitab visuaalseid pilte, jooniseid ning sümboleid (nt õpetaja valikul: sildid, liiklusmärgid, kaardid, õpikute illustatsioonid, multifilmide ja arvutimängude pildiline kül, mänguasjade väljanägemine ja roll, reklaam linnaruumis ja meedias, riietus, kaupluste vaateaknad, veebikeskkonnad) oma kogemuse piires.</p>	<p>Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • leiab joonistelt ja sümbolitelt, nt toote etiketilt, toote pakendilt ja kaasasolevatelt dokumentidelt, kunstiraamatute reprodelt kõige olulisema ja vajalikuma teabe; • selgitab tuttavate tegelaste (koomiksi, multifilmide, arvutimängude, linnaruumi/kaupluste vaateakende/veebikeskkondade reklaamide, mänguasjade tegelaste jms) visuaalset omapära; • selgitab linnaruumi, kaupluste vaateakende, veebikeskkondade reklaamide, mänguasjade väljanägemise, riietuse visuaalset külge oma kogemuse piires.

Õpitulemused I kooliastmel	Rõhuasetused õpitulemuste käsitlemisel 3. klassis
Õpilane nimetab visuaalteose tähtsamaid tunnuseid, lähtudes ülesandest (tehnik, vorm, värv, kompositsioon, meeleolu, sisuelemendid).	Õpilane <ul style="list-style-type: none"> • nimetab visuaalteose tähtsamaid tunnuseid, lähtudes ülesandest; • nimetab põhivärve ja nende värvide segamisel saab teisi värve; • nimetab lihtsamaid liikumise ja ruumi kujutamise viise kahemõõtmelises teoses; • kirjeldab skulptuuri omandatud sõnavara piires (suurus, mõõtmed ja ruum selle ümber, värvust ja materjali, vaadeldavust jms); • kirjeldab materjalide kasutamise erinevaid võimalusi kunstis (nt savi, värv, plastik jms).
Õpilane leiab muuseumis, galeriis õpetaja abiga näituse mõistmiseks vajaliku info.	Õpilane <ul style="list-style-type: none"> • leiab muuseumis, galeriis õpetaja abiga näituse mõistmiseks vajaliku info.
Õpilane teab säästlikkuse ja kestlikkuse tähtsust.	Õpilane <ul style="list-style-type: none"> • teab säästlikkuse ja kestlikkuse tähtsust; • mõistab kunstivahendite säästmise vajalikkust ja nende raiskamise tagajärgi.
Õpilane uurib õpetaja abiga esemete vormi ja otstarbe seoseid.	Õpilane <ul style="list-style-type: none"> • uurib ja kirjeldab õpetaja abiga tarbeesemete vormi, faktuuri ja otstarbe seoseid.
Õpilane teab, kes on autor.	Õpilane <ul style="list-style-type: none"> • teab, kes on autor; • kirjutab ja kujundab enda näitusetöödele nimesildi koos pealkirja muu etteantud infoga.
Õpilane ei tee digitaalkujutiste salvestamise ja edastamisega kellelegi kahju.	Õpilane <ul style="list-style-type: none"> • ei tee digitaalkujutiste salvestamise ja edastamisega kellelegi kahju.

Plaanimine ja ideede arendamine ning loomine

Õpitulemused I kooliastmel	Rõhuasetused õpitulemuste käsitlemisel 3. klassis
Õpilane teeb kahe- ja kolmemõõtmelisi kunstitöid spontaanselt, kasutades lihtsamaid tehnikaid ja töövõtteid.	Õpilane <ul style="list-style-type: none"> • teeb kahe- ja kolmemõõtmelisi kunstitöid (sh digikeskkonnas) spontaanselt, kasutades

Õpitulemused I kooliastmel	Rõhuasetused õpitulemuste käsitlemisel 3. klassis
	<p>lihtsamaid tehnikaid ja töövõtteid (nt erinevate materjalide trükk, värvi pritsimine, kollaaž jms ning erinevate tehnikate ja vahendite omavahel kombineerimine);</p> <ul style="list-style-type: none"> • järgib õpitud töö- ja ohutusvõtteid.
Õpilane lahendab disainiprotsessi lihtsamaid ülesandeid, esitades nii verbaalselt kui ka visuaalselt oma ideede lahendusi.	<p>Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • lahendab disainiprotsessi lihtsamaid ülesandeid, esitades nii verbaalselt kui ka visuaalselt oma ideede lahendusi; • arvestab lihtsama tarbeeseme loomisel kasutaja vajadustega ning selgitab seda teistele.

Refleksioon, analüüs ja kriitika

Õpitulemused I kooliastmel	Rõhuasetused õpitulemuste käsitlemisel 3. klassis
Õpilane kirjeldab visuaalteose vaatlemisel tekkinud isiklike seoseid (See oleks justkui.... See meenutab mulle....).	<p>Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • kirjeldab enda ja teiste loodud visuaalteose vaatlemisel tekkinud isiklike seoseid (mõtted, tunded, meeolelu koos põhjendustega).
Õpilane kirjeldab ette antud küsimustele toetudes enda tööd ja mõtestab valminud tööd: mida ma tegin, kuidas ma tegin, miks tahtsin neid vahendeid kasutada, kuidas tulemusega rahul olen, mida õppisin?	<p>Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • kirjeldab ette antud küsimustele toetudes enda tööd ja mõtestab valminud tööd: mida ma tegin, kuidas ma tegin, miks tahtsin neid vahendeid kasutada, kuidas tulemusega rahul olen, mida õppisin?

Rõhuasetused õppesisu käsitlemisel 3. klassis

Visuaalne kirjaoskus

Igapäevane visuaalkultuur: sildid, liiklusmärgid, embleemid, logod, kaardid, tabelid, infograafika õpikute illustratsioonid, multifilmide ja arvutimängude pildiline külg, mänguasjade väljanägemine ja roll, reklaam linnaruumis ja meedias, riietus, kaupluste vaateaknad, veebikeskkonnad.

Koomiks ja piltjutustus. Koomiksi tegelane ja karakter ja selle disain.

Teksti, tabelite, skeemide, illustratsioonide esitamise põhimõtted (pealkiri, autor, skeemi--, tabeli-, pildiallkirja esitamise ja teksti paigutamise üldised põhimõtted).

Geomeetrilised kujundid ja abstraherimine.

Ruumiillusiooni loomise põhimõtted. Liikumise mulje loomine.

Eri stiilidest kunstiteoste näited kogu inimkonna ajaloo vältel

Kunstitehnikad ja loomine

Erinevate tehnikate, materjalide, võtete ja vahendite läbiproovimine. Kunstitehnikate ja töövõtete loominguiline rakendamine.

Kunstitehnikad ja stiilid: taimetrükk, kuulimaal, akvarell, pointillism, ruumiline paberitöö, diatüüpia, paberbatika. Digitaalsed joonistus-, foto- ja animatsoioonitehnikad. Primaar- ja sekundaarvärvid.

Näitusetöö nimesilt (autori nimi, klass, teose nimi).

Maastik kevadel, suvel, sügisel ja talvel. Esimesed katsetused kujutamisel natuurist. Dünaamiline kriipsujuku liikumise kavandamine. Plasttaarast, karpidest loomade vms meisterdamine. Tegelikkuse ja virtuaalsete keskkondade võrdlus

Disain ja keskkond

Disaini baaselemendid: funktsionaalne värv, vorm ja materjal tarbeesemete puhul ja graafilises disainis. Esemel, materjali või värvi otstarve ja funktsionaalsus. Tarbeesemete kasutajamugavus.

Tehismaterjalid: erinevad plastid.

Disainiprotsessi etapid: ettevalmistaval etapil info kogumine, probleemi märkamine, uurimine, väljaselgitamine. Järgnevalt võimaluste sõnastamine, ettepanekute põhjal valiku tegemine, töö kavandamine ja teostamine.

Kunstikultuur ja ühiskond

Kunstikultuur: kunstiteosed avalikus ruumis. Muuseumide ja kunstigaleriide külastamine. Kunstiteoste vaatlemine ja nende üle arutlemine. Kunstiteoste, visuaalse kommunikatsiooni ja meedia roll ning mõju igapäevaelus. Meedia kodus ja koolis.

Töövahendite ja kunstmaterjalide õige säilitamine. Töövahendite ja materjalide kasutamise ohutus, mõju kasutaja tervisele ja keskkonnale.

Autorlus ja autoriõigused. Digitaalsete kujutiste sh fotode tegemise ja jagamise hea tava (sh sotsiaalmeedias). Mõned kunstiga seotud eetilised aspektid.

Praktilised tööd:

- näituste külastamised ja nähtu üle arutlemine;
- eakohaste videode vaatamine ja saadud teabe alusel küsimustele vastamine;

- pildilise jutustuse loomine;
- lihtsa koomiksi loomine;
- VTS (*visual thinking strategies*) tehnika kasutamine kaaslaste kunstitööde analüüsimisel;
- oma tööle enda nime, töö pealkirja ja muu etteantud info lisamine;
- loovat lähenemist võimaldavad ülesanded, kus kombineeritakse erinevaid tehnikaid ja materjale;
- ülesanne disainiprotsessi etappide läbimiseks;
- 3-mõõtmelise töö kavandamine ja loomine rühmatööna;
- eneseanalüüsi ja refleksiooni läbiviimine õpetaja antud küsimuste abil;
- arutelud eseme vormi ja otstarbe seoste üle;
- visandite esitlemine.

II kooliastme lõpuks taotletavad teadmised, oskused ja hoiakud

Õpilane:

- 1) tõlgendab visuaalseid kujutisi oma kogemuse ja õpitu piires;
- 2) teab autorsuse üldisi põhimõtteid;
- 3) kasutab õpetaja juhendamisel osalist disainimist probleemi lahendamiseks kestlikult;
- 4) loob omanäolisust taotledes kahe-, kolme- ja neljamõõtmelisi kunstitöid nii spontaanselt kui ka uurides ja kavandades, kasutades ning põhjendades eri tehnikavõtteid ja kompositsiooni;
- 5) analüüsib oma teost ja tööd;
- 6) arutleb loodu üle, seostades loomingut oma kogemuse piires teiste eluvaldkondadega.

4. klass

Väljaselgitamine, teadmine, mõistmine

Õpitulemused II kooliastmel	Rõhuasetused õpitulemuste käsitlemisel 4. klassis
Õpilane rakendab ja kirjeldab eakohaselt visuaalkultuuri ilminguid õpetaja ning enda valikul (teabegraafikat: silte, kaarte, infograafikat; õpikute illustratsioone, (multi)filmide ja arvutimängude pildilist	Õpilane <ul style="list-style-type: none"> • rakendab ja kirjeldab eakohaselt visuaalkultuuri ilminguid õpetaja ning enda valikul: loeb lihtsamaid kaarte ja põhiplaanse seostades kujutatut reaalse ruumiga.

Õpitulemused II kooliastmel	Rõhuasetused õpitulemuste käsitlemisel 4. klassis
<p>külge, reklaami linnaruumis ja meedias, riietust, kaupluste vaateaknaid, internetikeskkondi, ehitatud keskkondi, esemelist tänapäeva ja pärimuskultuuri).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • rakendab õpetaja abiga kahemõõtmelise kujutamise lihtsamaid baaselemente ja kompositsiooni põhimõtteid enda idee edasiandmisel; • rakendab õpetaja abiga kolmemõõtmelise kujutamise lihtsamaid baaselemente ja kompositsiooni põhimõtteid enda idee edasiandmisel.
<p>Õpilane kasutab olulisemaid õpitud kunstimõisteid ja teab kunstnikke.</p>	<p>Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • teab kahemõõtmelise kujutamise lihtsamaid baaselemente (punkt, joon, pind, hele-tumedus, värv) ja kompositsiooni põhimõtteid (tasakaal, kattumine, teravus, suurus); • teab kolmemõõtmelise kujutamise lihtsamaid baaselemente ja kompositsiooni põhimõtteid (suurus, mõõtmed, värv ja materjal); • seostab õpitud kunstnikke nende teostega.
<p>Õpilane käitub näitusel turvaliselt ja asjalikult ning leiab enamasti ise muuseumi, galerii või virtuaalnäituse mõistmiseks vajaliku info.</p>	<p>Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • leiab muuseumis, galeriis näituse mõistmiseks vajaliku info.
<p>Õpilane mõistab säästlikkuse ja kestlikkuse tähtsust.</p>	<p>Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • teab säästlikkuse ja kestlikkuse tähtsust; • mõistab kunstivahendite säästmise vajalikkust ja nende raiskamise tagajärgi.
<p>Õpilane märkab, kirjeldab ning mõtestab nüüdisaegsete ja ajalooliste tarbeesemete ning hoonete erinevusi.</p>	<p>Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • võrdleb nüüdisaegsete ja ajalooliste tarbeesemete ning hoonete erinevusi.
<p>Õpilane märkab ning kirjeldab iseseisvalt seost tarbeeseme või ruumi/hoone suuruse, vormi, materjali ja otstarbe vahel.</p>	<p>Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • märkab ja kirjeldab õpetaja abiga tarbeeseme suurust, vormi ja materjali selle otstarbe ja kasutamismugavuse aspektist.
<p>Õpilane rakendab autorsuse üldisi põhimõtteid ning kujutiste salvestamise ja jagamise head tava.</p>	<p>Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • ei tee digitaalkujutiste salvestamise ja edastamisega kellelegi kahju; • rakendab autorsuse üldisi põhimõtteid (viitab autorile suuliselt või kirjalikult) ning kujutiste

Õpitulemused II kooliastmel	Rõhuasetused õpitulemuste käsitlemisel 4. klassis
	salvestamise ja jagamise head tava (viitab kasutatud allikatele oma kirjalikes töödes).

Plaanimine ja ideede arendamine

Õpitulemused II kooliastmel	Rõhuasetused õpitulemuste käsitlemisel 4. klassis
Õpilane lahendab õpetaja esitatud probleemi, läbides kõiki disainiprotsessi etappe ning toetudes õpetaja juhendamisele ja etteantud materjalidele.	Õpilane <ul style="list-style-type: none"> tuvastab küsimusi kasutades lihtsamaid probleemi tagamaid läbides kõiki disainiprotsessi etappe.
Õpilane kavandab enda idee või teose; teab, et kavand on üldistatud, ülevaatlik ja visandlik.	Õpilane <ul style="list-style-type: none"> kirjeldab enne tööle hakkamist, mis on töö idee, mida kavatseb teha, mis vahendeid ja materjale kasutab.

Loomine

Õpitulemused II kooliastmel	Rõhuasetused õpitulemuste käsitlemisel 4. klassis
Õpilane loob omanäolisust taotledes kahe-, kolme- ja neljamõõtmelisi kunstitöid spontaanselt ning uurides ja kavandades.	Õpilane <ul style="list-style-type: none"> rakendab kahe- ja kolmemõõtmeliste teoste loomisel õpetaja abiga lihtsamaid kunstitehnikaid ja vahendeid (sh digivahendeid kasutades), luues omanäolisi kunstitöid; järgib kunstitööde loomisel õpitud töö- ja ohutusvõtteid; loob õpetaja etteantud teemal ja juhendamisel vabavaralises programmis lihtsamaid neljamõõtmelisi töid (animatsioon, video).
Õpilane teeb õpetaja abiga põhjendatud valikuid õpitud kunstitehnikate ja töövõtete, materjalide ning kompositsioonipõhimõtete hulgast.	Õpilane <ul style="list-style-type: none"> arvestab kunstitööde loomisel eelnevalt omandatud kompositsiooni lihtsamaid põhimõtteid; Rakendab õpetaja abiga eelnevalt õpitud kunstitehnikaid ja töövõtteid ning materjale põhjendatult.

Refleksioon, analüüs ja kriitika

Õpitulemused II kooliastmel	Rõhuasetused õpitulemuste käsitlemisel 4. klassis
Õpilane analüüsib loodut ja arutleb loodu (nii kunsti kui ka visuaalsete objektide) üle isiklikult positsioonilt, seostades kunste ja kunsti teiste valdkondadega ning ühiskonna muutustega üldisemalt.	Õpilane <ul style="list-style-type: none"> kirjeldab enda ja teiste visuaalteoste olulisemaid tunnuseid (kasutatud tehnikad, teose vorm, värv ja kompositsioon, teose meeleolu); võrdleb kunstiteoste, arvutimängude, animatsiooni või filmi meeleolu ja atmosfääri (ruumilisus, värv, valgus, heli, montaaž).
Õpilane selgitab ja analüüsib õpetaja antud küsimustele toetudes oma tööd, tuues esile töökäigu ning põhjendades oma tehtud sisulisi, uurimuslikke või loomingulisi otsuseid.	Õpilane <ul style="list-style-type: none"> selgitab ette antud küsimustele toetudes enda tööprotsessi ja mõtestab valminud tööd: mida ma tegin, kuidas ma tegin, miks tahtsin neid vahendeid kasutada, kuidas tulemusega rahul olen, mida õppisin?
Õpilane annab kaasõppijatele toetavat tagasisidet õpetaja pakutud vormis; põhjendab oma arvamust.	Õpilane <ul style="list-style-type: none"> annab kaasõppijatele toetavat tagasisidet õpetaja pakutud vormis.

Rõhuasetused õppesisu käsitlemisel 4. klassis

Visuaalne kirjaoskus

Sõnumite ja emotsioonide edastamise võtted ning vahendid. Igapäevane visuaalkultuur: sildid, liiklusmärgid, logod, sümbolid, embleemid, kaardid, tabelid, infograafika. Põhiplaan, maakaart.

Kahemõõtmelise kujutamise baaselemendid (punkt, joon, kujund, pind, tekstuur, värv). Kolmemõõtmeline kujutamise baaselemendid (vorm, pind, värv, ruum, mass, materjal). Kujutamise kompositsioonipõhimõtted: kontrast, liikumine, rütm, proportsioon, tasakaal, ühtsus, mõõtmed, dominant, rõhutus

Kunstiliigid (valikuliselt): joonistus, maal, kollaaž, skulptuur, foto, animatsioon, disain, arhitektuur, sisearhitektuur, tootedisain, tarbekunst, installatsioon, trükigraafika, graafiline disain, tüpograafia, kirjatüüp, kalligraafia, stsenograafia. Portree, natüürmort.

Kunstitehnikad ja loomine

Kunstitehnikad, -stiilid ja –tehnikad (valikuliselt vastavalt püstitatud ülesandele): maal, joonistus, akvarell, mosaiik, kollaaž, grataaž, frotaaž, monotüüpia, kõrgtrükk, trükigraafika, graafiline disain,

tüpoograafia, kirjatüüp, kalligraafia, stsenograafia, origami, modelleerimine, makett, lavakujundus, ruumikujundus. Heledusastmed värvipliatsiga (kera, silindri, tahuka kujutamine).

Näitusetöö nimesilt (autori nimi, klass, teose nimi, töö tehnika, aasta, juhendaja).

Disain ja keskkond

Disaini baaselemendid tarbeesemete puhul (värv, vorm, materjal, ruumala, mass) ning otstarve, funktsionaalsus, kasutusmugavus. Tootedisain. Tarbeesemete levinumad looduslikud (puit, klaas, lina, vill, puuvill, savi) ja tehismaterjalid (erinevad plastikud). Disainiprotsessi osad.

Loodust säästva tarbimise põhimõtted, elukeskkonna parandamine kunsti, disaini ja arhitektuuri kaudu. Säästlikkus, digitaalne jalajälg, digiprügi, töövahendite säästlik kasutamine ja hooldamine.

Kunstikultuur ja ühiskond

Kunstiajalugu: kirjasüsteemid eri ajastutest ja kultuuridest; esiaja kunst (pisiplastika, kaljujoonised, koopamaalid, megaliitiline arhitektuur); kirjasüsteemid eri ajastutest ja kultuuridest (seotuna käsitletavate temadega).

Teabe otsimine muuseumide ja galeriide kodulehtedelt ning nende külastamine. Autor, autoriõigused, viitamine, kujutise salvestamine ja jagamine, viitamine. Virtuaalsetes kunsti- ja meediakeskkondades tegutsemise eetika ja ohutus.

Praktilised tööd:

- näituste külastamised ja nähtu üle arutlemine;
- eakohaste videode vaatamine ja saadud teabe alusel küsimustele vastamine;
- lihtsamate kaartide ja põhiplaanide lugemine ning seostamine reaalse ruumiga;
- nüüdisaegsete ja ajalooliste tarbeesemete võrdlemine;
- tarbeeseme suuruse, vormi ja materjali kirjeldamine selle otstarbe ja kasutamismugavuse aspektist;
- kahe- ja kolmemõõtmeliste teoste kavandamine ja loomine (õpetaja valikul);
- enda ja teiste visuaalteoste olulisemate tunnuste kirjeldamine;
- VTS (*visual thinking strategies*) tehnika kasutamine kaaslaste kunstitööde analüüsimisel;
- kunstiteoste, arvutimängude, animatsiooni või filmi meeleolu atmosfääri võrdlemine;
- valminud töö mõtestamine ja tööprotsessi kirjeldamine;
- oma tööle enda nime, töö pealkirja ja muu etteantud info lisamine;

- tagasiside andmine kaasõpilastele õpetaja pakutud vormis.

5. klass

Väljaselgitamine, teadmine, mõistmine

Õpitulemused II kooliastmel	Rõhuasetused õpitulemuste käsitlemisel 5. klassis
<p>Õpilane rakendab ja kirjeldab eakohaselt visuaalkultuuri ilminguid õpetaja ning enda valikul (teabegraafikat: silte, kaarte, infograafikat; õpikute illustratsioone, (multi)filmide ja arvutimängude pildilist külge, reklaami linnaruumis ja meedias, riietust, kaupluste vaateaknaid, internetikeskkondi, ehitatud keskkondi, esemelist tänapäeva ja pärimuskultuuri).</p>	<p>Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • rakendab ja kirjeldab eakohaselt visuaalkultuuri ilminguid õpetaja ning enda valikul (teabegraafikat: silte, kaarte, infograafikat; õpikute illustratsioone, (multi)filmide ja arvutimängude pildilist külge, reklaami linnaruumis ja meedias). • rakendab õpetaja abiga kahemõõtmelise kujutamise lihtsamaid baaselemente ja kompositsiooni põhimõtteid enda idee edasiandmisel; • rakendab õpetaja abiga kolmemõõtmelise kujutamise lihtsamaid baaselemente ja kompositsiooni põhimõtteid enda idee edasiandmisel. • tunneb ära eri kirjasüsteeme ja seostab neid eri kultuuridega.
<p>Õpilane kasutab olulisemaid õpitud kunstimõisteid ja teab kunstnikke.</p>	<p>Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • teab kahemõõtmelise kujutamise tähtsamaid baaselemente (tegelased, karakterid, objektid ja taust, keskkond) ja kompositsiooni põhimõtteid (dominant, koloriit); • teab kolmemõõtmelise kujutamise lihtsamaid baaselemente ja kompositsiooni põhimõtteid (suurussuhted, ruum teose ümber, vaadeldavus erinevatest külgedest); • teab järgmisi mõisteid: arhitektuur, sisearhitektuur, tootedisain, tarbekunst, abstraktne kunst; • kasutab ühe kunstnikuga seoses olulisemaid kunstimõisteid (nt maalikunstnik, graafik, arhitekt, skulptor, animaator, looming,

Õpitulemused II kooliastmel	Rõhuasetused õpitulemuste käsitlemisel 5. klassis
	<p>maalikunst, graafika, animatsioon, skulptuur jms);</p> <ul style="list-style-type: none"> • teab järgmisi mõisteid: kaadriplaan (üldplaan, keskplaan, suur plaan, esiplaan, tagaplaan, detail, taust), karakter, koloriit.
Õpilane käitub näitusel turvaliselt ja asjalikult ning leiab enamasti ise muuseumi, galerii või virtuaalnäituse mõistmiseks vajaliku info.	<p>Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • käitub näitusel turvaliselt ja asjalikult ning leiab enamasti ise muuseumi, galerii või virtuaalnäituse mõistmiseks vajaliku info.
Õpilane mõistab säästlikkuse ja kestlikkuse tähtsust.	<p>Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • teab ja mõistab säästlikkuse ja kestlikkuse tähtsust; • mõistab kunstivahendite säästmise vajalikkust ja nende raiskamise tagajärgi.
Õpilane märkab, kirjeldab ning mõtestab nüüdisaegsete ja ajalooliste tarbeesemete ning hoonete erinevusi.	<p>Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • võrdleb nüüdisaegse ja ajaloolise tarbeeseme erinevusi ja sarnasusi ning analüüsib kuidas tarbeeseme funktsionaalsus on arenenud.
Õpilane märkab ning kirjeldab iseseisvalt seost tarbeeseme või ruumi/hoone suuruse, vormi, materjali ja otstarbe vahel.	<p>Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • märkab ja kirjeldab õpetaja abiga tarbeeseme, ruumi või hoone suurust, vormi ja materjali selle otstarbe ja kasutamismugavuse aspektist.
Õpilane rakendab autorsuse üldisi põhimõtteid ning kujutiste salvestamise ja jagamise head tava.	<p>Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • ei tee digitaalkujutiste salvestamise ja edastamisega kellelegi kahju; • rakendab autorsuse üldisi põhimõtteid (viitab autorile suuliselt või kirjalikult) ning kujutiste salvestamise ja jagamise head tava (viitab kasutatud allikatele oma kirjalikes töodes).

Plaanimine ja ideede arendamine

Õpitulemused II kooliastmel	Rõhuasetused õpitulemuste käsitlemisel 5. klassis
Õpilane lahendab õpetaja esitatud probleemi, läbides kõiki disainiprotsessi etappe ning toetudes õpetaja juhendamisele ja etteantud materjalidele.	<p>Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • uurib ja analüüsib kunstitööd kavandades teemaga seotud allikaid ning kasutab allikatest leitud ja oma ideede edasiarendamisel.

Õpitulemused II kooliastmel	Rõhuasetused õpitulemuste käsitlemisel 5. klassis
Õpilane kavandab enda idee või teose; teab, et kavand on üldistatud, ülevaatlik ja visandlik.	Õpilane <ul style="list-style-type: none"> • teeb visandi enne töö loomist; • katsetab värve enne tööle kandmist lisapaberil; • kasutab abijooni portree või figuuri loomisel.

Loomine

Õpitulemused II kooliastmel	Rõhuasetused õpitulemuste käsitlemisel 5. klassis
Õpilane loob omanäolisust taotledes kahe-, kolme- ja neljamõõtmelisi kunstitöid spontaanselt ning uurides ja kavandades.	Õpilane <ul style="list-style-type: none"> • rakendab kahe- ja kolmemõõtmeliste teoste loomisel õpetaja abiga lihtsamaid kunstitehnikaid, vahendeid (sh digivahendeid kasutades - telefoni kaamera, digijoonistuse rakendused jms), baaselemente ja kompositsiooni põhimõtteid, luues omanäolisi kunstitöid; • järgib kunstitööde loomisel õpitud töö- ja ohutusvõtteid; • loob kunstitöid spontaanselt, ilma kavandamata; • loob kunstiteose eelnevalt teemat uurides, ja ideed kavandades; • kavandab loob õpetaja etteantud teemal ja juhendamisel vabavaraalises programmis lihtsamaid neljamõõtmelisi töid (animatsioon, video).
Õpilane teeb õpetaja abiga põhjendatud valikuid õpitud kunstitehnikate ja töövõtete, materjalide ning kompositsioonipõhimõtete hulgast.	Õpilane <ul style="list-style-type: none"> • arvestab kunstitööde loomisel eelnevalt omandatud kompositsiooni lihtsamaid põhimõtteid; • Rakendab õpetaja abiga eelnevalt õpitud kunstitehnikaid ja töövõtteid ning materjale põhjendatult.

Refleksioon, analüüs ja kriitika

Õpitulemused II kooliastmel	Rõhuasetused õpitulemuste käsitlemisel 5. klassis
Õpilane analüüsib loodut ja arutleb loodu (nii kunsti kui ka visuaalsete objektide) üle isiklikult positsioonilt, seostades kunste ja kunsti teiste valdkondadega ning ühiskonna muutustega üldisemalt.	Õpilane <ul style="list-style-type: none"> kirjeldab enda ja teiste visuaalteoste olulisemaid tunnuseid (kasutatud tehnikad, teose vorm, värv ja kompositsioon, teose meeleolu); võrdleb kunstiteoste, arvutimängude, animatsiooni või filmi meeleolu ja atmosfääri (ruumilisus, värv, valgus, heli, montaaž).
Õpilane selgitab ja analüüsib õpetaja antud küsimustele toetudes oma tööd, tuues esile töökäigu ning põhjendades oma tehtud sisulisi, uurimuslikke või loomingulisi otsuseid.	Õpilane <ul style="list-style-type: none"> selgitab ette antud küsimustele toetudes enda tööprotsessi ja mõtestab valminud tööd: mida ma tegin, kuidas ma tegin, miks tahtsin neid vahendeid kasutada, kuidas tulemusega rahul olen, mida õppisin?
Õpilane annab kaasõppijatele toetavat tagasisidet õpetaja pakutud vormis; põhjendab oma arvamust.	Õpilane <ul style="list-style-type: none"> annab klassikaaslaste teostele tagasisidet, põhjendab enda arvamust.

Rõhuasetused õppesisu käsitlemisel 5. klassis

Visuaalne kirjaoskus

Sõnumite ja emotsioonide edastamise võtted ning vahendid. Igapäevane visuaalkultuur: sildid, liiklusmärgid, logod, sümbolid, embleemid, kaardid, tabelid, infograafika, raamatute illustratsioonid, animafilmid, arvutimängud, mänguasjade kujundus. Sisekujunduse kavand.

Kahemõõtmelise ja kolmemõõtmelise kujutamise baaselemendid. Kujutamise kompositsioonipõhimõtted ning kompositsiooni kirjeldamine (suurem, väiksem, ühesuurused, ees, taga, lähemal, kaugemal, üleval, all, kõrval, paremal, vasakul, keskel, ääres, lähedal, koos, eraldi, tasakaalus). Joone, kujundi, vormi ja tekstuuri kirjeldamine (horisontaalne, vertikaalne, diagonaalne, sirge, kõver, laineline, kaarduv, sujuv, terav, kandiline, ümar, sile, kare, krobeline jms).

Liikumise mulje loomise põhimõtted

Värviteooria alused: koloriit; primaar- ja sekundaarvärvid; värvitemperatuur - soojad ja külmad toonid.

Kunstiliigid (valikuliselt): joonistus, maal, kollaaž, skulptuur, foto, animatsioon, disain, arhitektuur, sisearhitektuur, tootedisain, tarbekunst, installatsioon, trükigraafika, graafiline disain, tüpograafia,

kirjatüüp, kalligraafia, stsenograafia. Linnavaate, maastikuvaate kujutamine. Realistlikkus ja abstraktsus kunstis.

Kunstitehnikad ja loomine

Kunstitehnikad, -stiilid ja –tehnikad (valikuliselt vastavalt püstitatud ülesandele): maal, joonistus, akvarell, mosaiik, kollaaž, grataaž, frotaaž, monotüüpia, kõrgtrükk, trükigraafika, graafiline disain, tüpograafia, kirjatüüp, kalligaafia, stsenograafia, origami, modelleerimine, makett, lavakujundus, ruumikujundus. Inimese näo kujutamise lihtsad proportsioonireeglid.

Digitaalsed joonistus-, foto-, video- ja animatsioonitehnikad. Narratiivi loomine (karakter, tegevuspaik, tegelased, sissejuhatus, teema arendus, kulminatsioon, puänt).

Näitusetöö nimesilt (autori nimi, klass, teose nimi, töö tehnika, aasta, juhendaja).

Disain ja keskkond

Disaini baaselemendid graafilises disainis (värv, vorm, materjal, mass) ning otstarve, funktsionaalsus, kasutusmugavus. Graafiline disain. Graafilises disainis kasutatavad materjalid. Disainiprotsessi kavandamine.

Loodust säästva tarbimise põhimõtted, elukeskkonna parandamine kunsti, disaini ja arhitektuuri kaudu. Säästlikkus, digitaalne jalajälg, digiprügi, töövahendite säästlik kasutamine ja hooldamine.

Kunstikultuur ja ühiskond

Kunsti ajalugu: kirjasüsteemid eri ajastutest ja kultuuridest; varased tsivilisatsioonid - Mesopotaamia, Egiptus; antiikaja kunst Kreekas ja Roomas; kirjasüsteemid eri ajastutest ja kultuuridest (seotuna käsitletavate teemadega).

Teabe otsimine muuseumide ja galeriide kodulehtedelt ning nende külastamine. Autor, autoriõigused, viitamine, kujutise salvestamine ja jagamine, viitamine. Virtuaalsetes kunsti- ja meediakeskkondades tegutsemise eetika ja ohutus.

Praktilised tööd:

- näituste külastamine, vajaliku info leidmine ja nähtu üle arutlemine;
- eakohaste videode vaatamine ja saadud teabe alusel küsimustele vastamine ja nähtu üle arutlemine;
- erinevate kirjasüsteemide uurimine ja seostamine eri kultuuridega;
- kahe- ja kolmemõõtmeliste teoste kavandamine ja loomine (õpetaja valikul);

- nüüdisaegsete ja ajalooliste tarbeesemete võrdlemine (sarnasused ja erinevused, funktsionaalsuse areng);
- tarbeeseme, ruumi või hoone kirjeldamine (suurus, vorm, materjal) selle otstarbe ja kasutamismugavuse aspektist;
- visandi tegemine enne töö teostamist;
- portree ja figuuri loomine;
- spontaansete kunstitööde loomine;
- töö kirjalike allikatega, enne kunstiteose loomist;
- lihtsa neljamõõtmelise töö loomine õpetaja abiga (video, animatsioon);
- enda ja teiste visuaalteoste olulisemate tunnuste kirjeldamine;
- kunstiteoste, arvutimängude, animatsiooni või filmi meeleolu atmosfääri võrdlemine;
- valminud töö mõtestamine ja tööprotsessi kirjeldamine;
- tagasiside andmine kaasõpilastele, põhjendades enda arvamust;
- VTS (*visual thinking strategies*) tehnika kasutamine kaaslaste kunstitööde analüüsimisel;
- oma tööle enda nime, töö pealkirja ja muu etteantud info lisamine.

6. klass

Väljaselgitamine, teadmine, mõistmine

Õpitulemused II kooliastmel	Rõhuasetused õpitulemuste käsitlemisel 6. klassis
Õpilane rakendab ja kirjeldab eakohaselt visuaalkultuuri ilminguid õpetaja ning enda valikul (teabegraafikat: silte, kaarte, infograafikat; õpikute illustratsioone, (multi)filmide ja arvutimängude pildilist külge, reklaami linnaruumis ja meedias, riietust, kaupluste vaateaknaid, internetikeskkondi, ehitatud keskkondi, esemelist tänapäeva ja pärimuskultuuri).	Õpilane <ul style="list-style-type: none"> • Kirjeldab visuaalkultuuri ilminguid: reklaami linnaruumis ja meedias, riietust, kaupluste vaateaknaid, internetikeskkondi, ehitatud keskkondi, esemelist tänapäeva ja pärimuskultuuri; • rakendab kahemõõtmelise kujutamise lihtsamaid baaselemente ja kompositsiooni põhimõtteid enda idee edasiandmisel; • rakendab kolmemõõtmelise kujutamise lihtsamaid baaselemente ja kompositsiooni põhimõtteid enda idee edasiandmisel.

Õpitulemused II kooliastmel	Rõhuasetused õpitulemuste käsitlemisel 6. klassis
	<ul style="list-style-type: none"> • rakendab kunstitöö loomisel õpetaja abiga video ja animatsiooni loomise tehnikaid ja põhivõtteid; • rakendab eakohaselt teabegraafikat;
<p>Õpilane kasutab olulisemaid õpitud kunstimõisteid ja teab kunstnikke.</p>	<p>Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • teab järgmisi mõisteid: trükigraafika, graafiline disain, tüpograafia, kirjatüüp, kalligraafia, stsenograafia, tekstuur, rütm, tsentraalperspektiiv, värvusperspektiiv, mass, dominant, proportsioonid, kaadriplaanid, tempo, puänt, stiliseerimine. • teab kahemõõtmelise kujutamise tähtsamaid baaselemente ja kompositsiooni põhimõtteid; • teab kolmemõõtmelise kujutamise põhilisi baaselemente ja kompositsiooni põhimõtteid; • seostab õpitud kunstnikke nende loodud kunstiteostega.
<p>Õpilane käitub näitusel turvaliselt ja asjalikult ning leiab enamasti ise muuseumi, galerii või virtuaalnäituse mõistmiseks vajaliku info.</p>	<p>Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • käitub näitusel turvaliselt ja asjalikult ning leiab enamasti ise muuseumi, galerii või virtuaalnäituse mõistmiseks vajaliku info.
<p>Õpilane mõistab säästlikkuse ja kestlikkuse tähtsust.</p>	<p>Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • teab ja mõistab säästlikkuse ja kestlikkuse tähtsust; • mõistab kunstivahendite säästmise vajalikkust ja nende raiskamise tagajärgi. • teadvustab õpetaja abiga oma digitaalset jalajälge.
<p>Õpilane märkab, kirjeldab ning mõtestab nüüdisaegsete ja ajalooliste tarbeesemete ning hoonete erinevusi.</p>	<p>Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • mõtestab lihtsamal tasemel ajaloolise ja kaasaegse ruumikeskkonna (tuttav film, koolikeskkond, linnaruum, kauplus, kaubanduskeskus, kino jms) erinevusi selle otstarbe ja kasutatavuse aspektist.
<p>Õpilane märkab ning kirjeldab iseseisvalt seost tarbeeseme või ruumi/hoone suuruse, vormi, materjali ja otstarbe vahel.</p>	<p>Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • märkab ja kirjeldab seoseid ruumikeskkonna suuruse, vormi ja materjalikasutuse selle ruumikeskkonna otstarbe ja kasutatavuse vahel.

Õpitulemused II kooliastmel	Rõhuasetused õpitulemuste käsitlemisel 6. klassis
Õpilane rakendab autorsuse üldisi põhimõtteid ning kujutiste salvestamise ja jagamise head tava.	Õpilane <ul style="list-style-type: none"> ei tee digitaalkujutiste salvestamise ja edastamisega kellelegi kahju; rakendab autorsuse üldisi põhimõtteid (viitab autorile suuliselt või kirjalikult) ning kujutiste salvestamise ja jagamise head tava (viitab kasutatud allikatele oma kirjalikes töödes). selgitab oma loodud digitaalkujutiste avalikustamisega seotud võimalikke tagajärgi ja ohtusid.

Plaanimine ja ideede arendamine

Õpitulemused II kooliastmel	Rõhuasetused õpitulemuste käsitlemisel 6. klassis
Õpilane lahendab õpetaja esitatud probleemi, läbides kõiki disainiprotsessi etappe ning toetudes õpetaja juhendamisele ja etteantud materjalidele.	Õpilane <ul style="list-style-type: none"> tuvastab erinevaid uurimisviise kasutades probleemi tagamaid (miks, millal ja kuidas see probleem esineb ja kuidas see probleemi puudutavaid osapooli mõjutab); sõnastab probleemi võimalikud põhjused; lahendab õpetaja esitatud probleemi läbides kõiki disainiprotsessi etappe; probleemi lahendamisel toetub õpetaja juhendamisele ja etteantud materjalidele.
Õpilane kavandab enda idee või teose; teab, et kavand on üldistatud, ülevaatlik ja visandlik.	Õpilane <ul style="list-style-type: none"> teab, mis on kavand ning tunneb kavandamise põhimõtteid ja eesmärke rakendab omandatud teadmisi lihtsama kavandi loomisel; rakendab abijooni figuuri, portree ja tsentraalperspektiivi kujutamisel.

Loomine

Õpitulemused II kooliastmel	Rõhuasetused õpitulemuste käsitlemisel 6. klassis
Õpilane loob omanäolisust taotledes kahe-, kolme- ja neljamõõtmelisi kunstitöid spontaanselt ning uurides ja kavandades.	Õpilane <ul style="list-style-type: none"> rakendab kahe- ja kolmemõõtmeliste teoste loomisel kunstitehnikaid, vahendeid

Õpitulemused II kooliastmel	Rõhuasetused õpitulemuste käsitlemisel 6. klassis
	<p>baaselemente ja kompositsiooni põhimõtteid, luues omanäolisi kunstitöid;</p> <ul style="list-style-type: none"> • kombineerib kahe- ja kolmemõõtmelisi elemente digiloomingus; • pakub ise teemasid ja loob kunstitöid spontaanselt; • kavandab ja loob kunstiteose eelnevalt teemat uurides ja teemapõhiseid materjale analüüsides; • järgib kunstitööde loomisel õpitud töö- ja ohutusvõtteid; • kavandab loob enamasti iseseisvalt vabavaralises programmis lihtsamaid neljamõõtmelisi töid (animatsioon, video).
Õpilane teeb õpetaja abiga põhjendatud valikuid õpitud kunstitehnikate ja töövõtete, materjalide ning kompositsioonipõhimõtete hulgast.	<p>Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • teeb õpetaja abiga põhjendatud valikuid õpitud kunstitehnikate ja töövõtete, materjalide ning kompositsioonipõhimõtete hulgast.

Refleksioon, analüüs ja kriitika

Õpitulemused II kooliastmel	Rõhuasetused õpitulemuste käsitlemisel 6. klassis
Õpilane analüüsib loodut ja arutleb loodu (nii kunsti kui ka visuaalsete objektide) üle isiklikult positsioonilt, seostades kunste ja kunsti teiste valdkondadega ning ühiskonna muutustega üldisemalt.	<p>Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • kirjeldab ja mõtestab enda ning teiste visuaalteoste olulisemaid tunnuseid (kasutatud tehnikad, teose vorm, värv ja kompositsioon, teose meeolelu, sümbolid, sisu elemendid); • leiab kunstikultuuri seoseid muude valdkondadega nii ajaloost kui tänapäevast, tuginedes kirjandusele, populaarkultuurile ja isiklikule kogemusele; • analüüsib etteantud küsimustele toetudes enda loodud kunstiteost ja tööprotsessi, seostades oma tööd teiste valdkondadega.
Õpilane selgitab ja analüüsib õpetaja antud küsimustele toetudes oma tööd, tuues esile töökäigu ning põhjendades oma tehtud sisulisi, uurimuslikke või loomingulisi otsuseid.	<p>Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • selgitab ja analüüsib õpetaja antud küsimustele toetudes oma tööd, tuues esile töökäigu ning põhjendades oma tehtud sisulisi, uurimuslikke või loomingulisi otsuseid.

Õpitulemused II kooliastmel	Rõhuasetused õpitulemuste käsitlemisel 6. klassis
Õpilane annab kaasõppijatele toetavat tagasisidet õpetaja pakutud vormis; põhjendab oma arvamust.	Õpilane <ul style="list-style-type: none"> annab kaasõppijatele toetavat tagasisidet õpetaja pakutud vormis; põhjendab oma arvamust.

Rõhuasetused õppesisu käsitlemisel 6. klassis

Visuaalne kirjaoskus

Sõnumite ja emotsioonide edastamise võtted ning vahendid muistsetest aegadest tänapäevani. Igapäevane visuaalkultuur: sildid, liiklusmärgid, logod, sümbolid, embleemid, kaardid, tabelid, infograafika, raamatute illustratsioonid, animafilmid, arvutimängud, mänguasjade kujundus, reklaam avalikus ruumis, reklaam meedias, veebikeskkonnad, riietus ja mood, kaupluste vaateaknad. Karakter, keskkond.

Kahemõõtmelise ja kolmemõõtmelise kujutamise baaselemendid. Kujutamise kompositsiooni põhimõtted. Perspektiiv (tsentraalperspektiiv, värvusperspektiiv). **Ruumiillusiooni** loomine (kattumine, teravus, suurus).

Neljamõõtmelise teose baaselemendid (kaadriplaanid: üldplaan, keskplaan, suur plaan, detail; taust, esiplaan, tagaplaan; montaaž, heli, valgus, lugu).

Kunstiliigid (valikuliselt): joonistus, maal, kollaaž, skulptuur, foto, animatsioon, disain, arhitektuur, sisearhitektuur, tootedisain, tarbekunst, installatsioon, trükigraafika, graafiline disain, tüpograafia, kirjatüüp, kalligraafia, stsenograafia. Interjöörivaate kujutamine.

Kunstitehnikad ja loomine

Kunstitehnikad, -stiilid ja -tehnikad (valikuliselt vastavalt püstitatud ülesandele): maal, joonistus, akvarell, mosaiik, kollaaž, grataaž, frotaaž, monotüüpia, kõrgtrükk, trükigraafika, graafiline disain, tüpograafia, kirjatüüp, kalligaafia, stsenograafia, origami, modelleerimine, makett, lavakujundus, ruumikujundus.

Sõnumite ja emotsioonide edastamine kunstis. Oma tööde võrdlemine kunstiajaloo näidetega. Hoonete erinevused ajastute ja funktsiooni järgi. Pöördkehad ja mahulised esemed. Inimese liikumisasendid. Keha mahulisus. Pea profiilis. Esemete jaotumine geomeetrilisteks kehadeks.

Digitaalsed joonistus-, foto-, video- ja animatsioonitehnikad. Narratiivi loomine (karakter, tegevuspaik, tegelased, sissejuhatus, teema arendus, kulminatsioon, puänt). Piltide, teksti, heli ja liikumise koosmõju.

Näitusetöö nimesilt (autori nimi, klass, teose nimi, töö tehnika, aasta, mõõdud, juhendaja).

Disain ja keskkond

Disaini baaselemendid visuaalkultuuris laiemalt (värv, vorm, materjal, ruumala, mass) ning otstarve, funktsionaalsus, kasutusmugavus. Digitoote disain. Disainiprotsessi kavandamine ja visualiseerimine.

Loodust säästva tarbimise põhimõtted, elukeskkonna parandamine kunsti, disaini ja arhitektuuri kaudu. Säästlikkus, digitaalne jalajälg, digiprügi, töövahendite säästlik kasutamine ja hooldamine.

Kunstikultuur ja ühiskond

Kunsti ajalugu: kirjasüsteemid eri ajastutest ja kultuuridest; keskaja kunst Eestis - kirikud, kloostrid, linnused, Tallinna vanalinn; mõisaarhitektuur, taluarhitektuur, pärimuskultuur; kirjasüsteemid eri ajastutest ja kultuuridest (seotuna käsitletavate teemadega).

Kunstiga seotud elukutsed: kunstnik, arhitekt, skulptor, animaator, sisearhitekt, disainer, illustraator

Teabe otsimine muuseumide ja galeriide kodulehtedelt ning nende külastamine. Autor, autoriõigused, viitamine, kujutise salvestamine ja jagamine, viitamine. Virtuaalsetes kunsti- ja meediakeskkondades tegutsemise eetika ja ohutus.

Praktilised tööd:

- näituste külastamine (sh ka virtuaalnäituste), vajaliku info leidmine ja nähtu üle arutlemine;
- eakohaste videode vaatamine ja saadud teabe alusel küsimustele vastamine ja nähtu üle arutlemine;
- visuaalkultuuri ilmingute kirjeldamine;
- kahe- ja kolmemõõtmeliste teoste kavandamine ja loomine (õpetaja valikul);
- neljamõõtmelise töö loomine õpetaja abiga (video, animatsioon);
- teabegraafika loomise ülesanded (liiklusmärk jms);
- nüüdisaegse ja ajalooliste ruumikeskkonna võrdlemine ja mõtestamine (sarnasused ja erinevused, muutused ajas);
- ruumikeskkonna suuruse, vormi ja materjalikasutamise kirjeldamine selle otstarbe ja kasutamismugavuse aspektist;
- probleemide lahendamine, läbides kõik disainiprotsessi etapid;
- loovtööd portree, figuuri ja tsentraalperspektiivi kujutamiseks;
- spontaansete kunstitööde loomine;
- kahe- ja kolmemõõtmeliste elementide kombineerimine;

- visandi tegemine enne töö teostamist;
- töö kirjalike allikatega, enne kunstiteose loomist;
- enda ja teiste visuaalteoste olulisemate tunnuste kirjeldamine;
- kunstiteoste, arvutimängude, animatsiooni või filmi meeleolu atmosfääri võrdlemine;
- enda valminud töö analüüsimine ja tööprotsessi kirjeldamine etteantud küsimuste alusel, seostades seda teiste valdkondadega;
- tagasiside andmine kaasõpilastele, põhjendades enda arvamust;
- VTS (*visual thinking strategies*) tehnika kasutamine kaaslaste kunstitööde analüüsimisel;
- oma tööle enda nime, töö pealkirja ja muu etteantud info lisamine.

III kooliastme lõpuks taotletavad teadmised, oskused ja hoiakud

Õpilane:

- 1) analüüsib õpetaja abiga enne kasutamist visuaalseid kujutisi, jooniseid, skeeme ja sümboteid;
- 2) käitub füüsilistes ja digitaalsetes kultuurikeskkondades enamasti turvaliselt, arvestab visuaalseid kujutisi luues ja kasutades autorsust;
- 3) rakendab õpetaja abiga uurimismeetodeid teoreetiliste, kunstitööde või disainiobjektide loomisel;
- 4) katsetab, julgeb eksida ja töö käigus langetada otsuseid õpetaja abiga;
- 5) loob omanäolisust taotledes kahe-, kolme- ja neljamõõtmelisi kunstitöid ja väljapanekuid, uurides ning teadlikult kavandades, valides ja rakendades protsessi käigus sihipäraselt materjale, tehnika- ja töövõtteid ning kompositsiooni põhimõtteid;
- 6) analüüsib õpetaja toel loodut ja arutleb loodu (nii kunsti kui ka visuaalsete objektide) üle, seostades kunste ja kunsti teiste valdkondadega ning ühiskonna muutustega üldisemalt.

7. klass

Väljaselgitamine, teadmine, mõistmine

Õpitulemused III kooliastmel	Rõhuasetused õpitulemuste käsitlemisel 7. klassis
Õpilane analüüsib enne kasutamist visuaalseid kujutisi, keskkondi, jooniseid, skeeme ja sümboteid suhtluses.	Õpilane <ul style="list-style-type: none"> • rakendab ja kirjeldab eakohaselt visuaalkultuuri ilminguid õpetaja ning enda valikul;

Õpitulemused III kooliastmel	Rõhuasetused õpitulemuste käsitlemisel 7. klassis
	<ul style="list-style-type: none"> kirjeldab analüüsib digitaalses keskkonnas kasutatavaid visuaalseid elemente.
Õpilane uurib iseseisvalt kunstnike, kunstiteoste ja kunstivoolude tausta.	<p>Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> leiab internetist infot kunstnike, kunstiteoste ja kunstivoolude kohta.
Õpilane leiab infot erinevate allikate kohta, suhtudes neisse allikakriitiliselt.	<p>Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> leiab infot erinevate allikate kohta, suhtudes neisse allikakriitiliselt.
Õpilane kasutab peamisi kunstimõisteid ja teab kunstnikke.	<p>Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> kasutab õpitud kunstimõisteid ja teab õpitud kunstnikke.
Õpilane käitub kultuurikeskkondades reeglite järgi (vajaduse korral oskab reeglid välja selgitada) ning saab iseseisvalt vajaliku teabe leidmise ja sündmuse kogemisega hakkama.	<p>Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> selgitab eelnevalt välja külastatava kultuurikeskkonnas kehtivad käitumisreeglid; käitub külastatavates kultuurikeskkondades reeglite järgi.
Õpilane teab, mida kujutab endast disain ning kuidas töötab disainer.	<p>Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> kirjeldab erinevate disainivaldkondade esindajate põhitegevusi.
Õpilane mõistab vormide ja värvide subjektiivsemaid ning universaalsemaid tähendusi.	<p>Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> tuvastab ja selgitab visuaalkultuuris levinumaid värvikasutusega seotud tähendusi.
Õpilane teab, mis on kopeerimine ja plagiaat, ning oskab teiste autorite teoseid ja nende osi kasutada oma uurimistöös või loomes nii, et tegevus ei riiva autori õigusi.	<p>Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> rakendab autorsuse üldisi põhimõtteid (viitab autorile suuliselt või kirjalikult) ning kujutiste salvestamise ja jagamise head tava (viitab kasutatud allikatele oma kirjalikes töodes); ei tee digitaalkujutiste salvestamisel, kopeerimisel ja edastamisel kellelegi kahju; teab, mis on plagiaat.

Plaanimine ja ideede arendamine

Õpitulemused III kooliastmel	Rõhuasetused õpitulemuste käsitlemisel 7. klassis
Õpilane oskab arendada oma ideed, lähtudes eesmärgist.	Õpilane <ul style="list-style-type: none"> • leiab oma teose jaoks ideid tänapäevast või ajaloost ning teeb kirjalikke ja visuaalseid märkeid; • oma tööd kavandades pakub välja erinevaid lahendusvariante; • teeb idee kavandamisel visandi.
Õpilane märkab ja kirjeldab igapäevaelu probleeme, mida lahendades läbib kõik disainiprotsessi etapid.	Õpilane <ul style="list-style-type: none"> • märkab ja kirjeldab teda ümbritsevaid probleemolukordi.
Õpilane rakendab uurimismeetodeid õpetaja abiga.	Õpilane <ul style="list-style-type: none"> • kasutab õpetaja juhendamisel probleemide lahendamisel erinevaid uurimisviise ning tuvastab probleemi tagamaid; • uurib õpetaja abiga näiteid, kuidas on mingit probleemi varem lahendatud.

Loomine

Õpitulemused III kooliastmel	Rõhuasetused õpitulemuste käsitlemisel 7. klassis
Õpilane loob omanäolisust taotledes kahe-, kolme- ja neljamõõtmelisi kunstitöid spontaanselt ja põhjalikult uurides ning teadlikult kavandades.	Õpilane <ul style="list-style-type: none"> • loob kahe-, kolme- ja neljamõõtmelisi (sh digikeskkonnas) kunstitöid spontaanselt, lähtudes enda individuaalsusest ja huvidest; • loob kahe-, kolme- ja neljamõõtmelisi (sh digikeskkonnas) kunstitöid eelnevalt ideed uurides ja kavandades.
Õpilane valib loomeprotsessis sihipäraselt materjale ja tehnikavõtteid ning rakendab töövõtteid ja kompositsiooni põhimõtteid.	Õpilane <ul style="list-style-type: none"> • valib loomisel eelnevalt õpitud kunstitehnikaid, töövõtteid, materjale ning kompositsiooni põhimõtteid põhjendatult, enamasti teadlikult, vajadusel õpetaja abiga.
Õpilane oskab rühmaliikmena luua ühistöödest tervikliku väljapaneku ja esitleda teost publikule.	Õpilane <ul style="list-style-type: none"> • tunneb loominguga esitlemise põhimõtteid;

Õpitulemused III kooliastmel	Rõhuasetused õpitulemuste käsitlemisel 7. klassis
	<ul style="list-style-type: none"> • leiab rühmaliikmena ühistöö või individuaalselt loodud tööle eksponeerimiseks koha, kus see on hästi vaadeldav.

Refleksioon, analüüs ja kriitika

Õpitulemused III kooliastmel	Rõhuasetused õpitulemuste käsitlemisel 7. klassis
Õpilane analüüsib teost (ülesehitus ja vorm, tähistavus, peamised sümbolid, kontekst), leiab erinevaid tõlgendusvõimalusi ja vaatepunkte, põhjendab neid tööle tuginedes ning kasutab kunstist rääkides oskussõnavara.	Õpilane <ul style="list-style-type: none"> • analüüsib tarbeeset (vorm, värv, funktsioon, kasutajasõbralikkus jms), leiab erinevaid tõlgendusvõimalusi ja vaatepunkte, kasutades õpitud oskussõnavara.
Õpilane leiab seoseid ühiskonnaelu valdkondadega nii ajaloo kui ka tänapäevast, tuginedes teistele õppeainetele, erialakirjandusele, aimekirjandusele, popkultuurile ja meediale.	Õpilane <ul style="list-style-type: none"> • leiab seoseid ühiskonnaelu valdkondadega nii ajaloo kui ka tänapäevast, seoses mingi tarbeeseme kasutamisega. • võrdleb nüüdisaegsete ja ajalooliste tarbeesemete ning hoonete erinevusi.
Õpilane mõtestab esemelise ja ruumilise keskkonna või disaininäidete esteetilisi, funktsionaalseid ning ökoloogilisi aspekte.	Õpilane <ul style="list-style-type: none"> • mõtestab esemelise ja ruumilise keskkonna või disaininäidete (õpetaja valikul) esteetilisi, funktsionaalseid ning ökoloogilisi aspekte.
Õpilane selgitab oma tööd ning valitud töökäigu ja sõnumi võimalikke teisi võimalusi; põhjendab sisulisi, uurimuslikke või loomingulisi otsuseid ja eksponeerimise valikuid.	Õpilane <ul style="list-style-type: none"> • selgitab enda tööprotsessi ja mõtestab valminud tööd: mida ma tegin, kuidas ma tegin, miks tahtsin neid vahendeid kasutada, kuidas tulemusega rahul olen, mida õppisin?
Õpilane kuulab kaasõppijate seisukohti, põhjendab enda arvamust, annab toetavat tagasisidet ning aktseptib eriarvamusi.	Õpilane <ul style="list-style-type: none"> • annab kaasõpilastele toetavat tagasisidet ning põhjendab oma arvamust; • kuulab kaasõpilaste seisukohti ning aktsepteerib enamasti eriarvamusi.

Rõhuasetused õppesisu käsitlemisel 7. klassis

Visuaalne kirjaoskus

Teatud kujutamisevõtete ja tehnikate teadlik valik (isiklik stiil). Kunstiteosed, -stiilid ja lood inspiratsiooniallikana. Kadreerimine, pildiplaanid, detailid. Kunstiteose vorm ja kompositsioon, materjalid, tehnika, ümbrus (kontekst), sõnum jne. Tänav, taluõu jne (maja välisdetailid). Ruumi kolm mõõdet. Inimene perspektiivis, pea rakursis, näo detailid. Geomeetriline kujund sümbolina.

Igapäevane visuaalkultuur: digitaalsed keskkonnad, nt meediaportaalid.

Kahemõõtmelise ja kolmemõõtmelise kujutamise baaselemendid. Kujutamise kompositsioonipõhimõtted. Kompositsiooni kirjeldamine. Joone, kujundi, vormi ja tekstuuri kirjeldamine. Perspektiiv (tsentraalperspektiiv, värvusperspektiiv). Värviteooria (koloriit; värvinimetused primaar- ja sekundaarvärvide piires; värvitemperatuur). Ruumiillusiooni loomise põhimõtted. Liikumise mulje loomine. Neljamõõtmelise teose baaselemendid. Kunstiliigid. Kunstižanrid. Figuraalne ja abstraktne kujutamine.

Kunstitehnikad ja loomine

Ideest ja eesmärgist lähtuvalt materjalide, tehnikate ja väljendusvahendite valimine. Maal – maalimine erinevatele materjalidele. Skulptuur - paberskulptuur ilma liimita. Graafika - trükigraafika ja värvi- ning viltpliiatsite ühendamine.

Kunstitehnikad, -stiilid ja –tehnikad (valikuliselt vastavalt püstitatud ülesandele): maal, joonistus, kollaaž, grataaž, frotaaž, mosaiik, monotüüpia, foto, origami, modelleerimine, makett, lavakujundus, kollaaž, kõrgtrükk, akvarell, trükigraafika, graafiline disain, tüpograafia, kirjatüüp, kalligraafia, stsenograafia.

Digitaalsed joonistus-, foto-, video- ja animatsioonitehnikad. Narratiivi loomine (karakter, tegevuspaik, tegelased, sissejuhatus, teema arendus, kulminatsioon, puänt). Piltide, teksti, heli ja liikumise koosmõju.

Näitusetöö nimesilt (autori nimi, klass, teose nimi, töö tehnika, aasta, mõõdud, juhendaja).

Disain ja keskkond

Disaini baaselemendid tarbeesemete puhul, graafilises disainis ja visuaalkultuuris laiemalt (värv, vorm, materjal, ruumala, mass) ning otstarve, funktsionaalsus, kasutusmugavus. Disaini liigid: tootedisain, digitoote disain, graafiline disain. Ergonoomika, moodul-süsteemid, sihtgrupp jt mõisted. Sihtrühmapõhine lähteülesanne. Looduslikud ja tehiskeskkonnad. Arhitektuuri ja disaini funktsionaalsus, ökoloogilisus, esteetilisus ja eetilisus.

Kunstikultuur ja ühiskond

Kunstiajalugu: keskaja arhitektuur Euroopas ja Eestis (gooti ja romaani kirikuarhitektuur, linnusearhitektuur); ehitusplastika, vitraažid, illumineeritud käsikirjad; relikviaarid.

Kunstiga seotud elukutsed: kunstnik, arhitekt, skulptor, animaator, sisearhitekt, disainer, illustraator, konservator, kuraator, kujundaja, toimetaja.

Teabe otsimine muuseumide ja galeriide kodulehtedelt ning nende külastamine. Muuseumide haridusprogrammides osalemine. Autor, autoriõigused, viitamine, kujutise salvestamine ja jagamine, viitamine.

Keskkonnamõju, säästlikkus, digitaalne jalajälg, digiprügi, töövahendite säästlik kasutamine ja hooldamine.

Praktilised tööd:

- õpilase valitud digitaalses keskkonnas kasutatavate visuaalsete elementide analüüsimine;
- internetist infot otsimine (tulenevalt ülesande püstitusest) ja selle usaldusväärsuse hindamine;
- erinevate kultuurikeskkondade ja sündmuste külastamine (ka virtuaalkeskkonnas), vajaliku info leidmine ja nähtust või kogetust kokkuvõtte tegemine;
- eakohaste videode vaatamine ja saadud teabe alusel küsimustele vastamine ja nähtu üle arutlemine;
- idee kavandamisel visandi tegemine;
- ülesanne ühe konkreetse probleemi lahendamiseks (läbides kõiki disainiprotsessi etappe);
- kahemõõtmeliste kunstitööde loomine nii spontaanselt kui eelnevalt ideed uurides ja kavandades (nii õpilase kui õpetaja valikul);
- kolmemõõtmeliste kunstitööde loomine nii spontaanselt kui eelnevalt ideed uurides ja kavandades (nii õpilase kui õpetaja valikul);
- neljamõõtmeliste kunstitööde (sh digikeskkonnas) loomine nii spontaanselt kui eelnevalt ideed uurides ja kavandades (nii õpilase kui õpetaja valikul);
- tervikliku väljapaneku kavandamine koos klassikaaslastega;
- ühe-kahe tarbeeseme vormi, värvikasutuse, funktsiooni, kasutajasõbralikkuse jms analüüsimine;

- ülesanded nüüdisaegsete ja ajalooliste tarbeesemete ning hoonete erinevuste võrdlemise ja mõtestamise kohta (sarnasused ja erinevused, muutused ajas);
- enda tööprotsessi kirjeldamine ja töö analüüsimine etteantud mudeli alusel;
- tagasiside andmine kaasõpilastele, põhjendades enda arvamust;
- VTS (*visual thinking strategies*) tehnika kasutamine kaaslaste kunstitööde analüüsimisel.

8.klass

Väljaselgitamine, teadmine, mõistmine

Õpitulemused III kooliastmel	Rõhuasetused õpitulemuste käsitlemisel 8. klassis
Õpilane analüüsib enne kasutamist visuaalseid kujutisi, keskkondi, jooniseid, skeeme ja sümboleid suhtluses.	Õpilane <ul style="list-style-type: none"> • kirjeldab ja analüüsib eakohaselt visuaalkultuuri ilminguid õpetaja ning enda valikul.
Õpilane uurib iseseisvalt kunstnike, kunstiteoste ja kunstivoolude tausta.	Õpilane <ul style="list-style-type: none"> • kasutab kunstnike, kunstiteoste ja kunstivoolude tausta uurimisel sõnastikke ja entsüklopeediaid (sh digikeskkonnas).
Õpilane leiab infot erinevate allikate kohta, suhtudes neisse allikakriitiliselt.	Õpilane <ul style="list-style-type: none"> • leiab infot erinevatest infoallikatest, tuues esile detailid ja olulisemad punktid.
Õpilane kasutab peamisi kunstimõisteid ja teab kunstnikke.	Õpilane <ul style="list-style-type: none"> • kasutab õpitud kunstimõisteid ja teab õpitud kunstnikke.
Õpilane käitub kultuurikeskkondades reeglite järgi (vajaduse korral oskab reeglid välja selgitada) ning saab iseseisvalt vajaliku teabe leidmise ja sündmuse kogemisega hakkama.	Õpilane <ul style="list-style-type: none"> • selgitab eelnevalt välja külastatava kultuurikeskkonnas kehtivad käitumisreeglid; • leiab iseseisvalt vastava teabe; • käitub külastatavates kultuurikeskkondades reeglite järgi.
Õpilane teab, mida kujutab endast disain ning kuidas töötab disainer.	Õpilane <ul style="list-style-type: none"> • kirjeldab erinevaid disainivaldkondi ja disaineri üldisi tööpõhimõtteid.
Õpilane mõistab vormide ja värvide subjektiivsemaid ning universaalsemaid tähendusi.	Õpilane <ul style="list-style-type: none"> • tuvastab ja selgitab visuaalkultuuris levinumaid vormide ja värvikasutusega seotud tähendusi.

Õpitulemused III kooliastmel	Rõhuasetused õpitulemuste käsitlemisel 8. klassis
Õpilane teab, mis on kopeerimine ja plagiaat, ning oskab teiste autorite teoseid ja nende osi kasutada oma uurimistöös või loomes nii, et tegevus ei riiva autori õigusi.	Õpilane <ul style="list-style-type: none"> • rakendab autorsuse üldisi põhimõtteid (viitab autorile suuliselt või kirjalikult) ning kujutiste salvestamise ja jagamise head tava (viitab kasutatud allikatele oma kirjalikes töödes); • ei tee digitaalkujutiste salvestamisel, kopeerimisel ja edastamisel kellelegi kahju; • teab, mis on plagiaat.

Plaanimine ja ideede arendamine

Õpitulemused III kooliastmel	Rõhuasetused õpitulemuste käsitlemisel 8. klassis
Õpilane oskab arendada oma ideed, lähtudes eesmärgist.	Õpilane <ul style="list-style-type: none"> • leiab loodava kunstiteose jaoks ideid, kasutades eneserefleksiooni; • kasutab õpetaja abiga ideede genereerimise ja arendamise erinevaid meetodeid.
Õpilane märkab ja kirjeldab igapäevaelu probleeme, mida lahendades läbib kõik disainiprotsessi etapid.	Õpilane <ul style="list-style-type: none"> • märkab ja kirjeldab igapäevaelu probleemi, mis on tema jaoks oluline; • seab lähtuvalt tuvastatud probleemist lähteülesande ja koostab tegevusplaani.
Õpilane rakendab uurimismeetodeid õpetaja abiga.	Õpilane <ul style="list-style-type: none"> • kavandab ja rakendab õpetaja abiga üht uurimismeetodit (nt vaatlus, intervjuu, küsitlus, päeviku pidamine jms).

Loomine

Õpitulemused III kooliastmel	Rõhuasetused õpitulemuste käsitlemisel 8. klassis
Õpilane loob omanäolisust taotledes kahe-, kolme- ja neljamõõtmelisi kunstitöid spontaanselt ja põhjalikult uurides ning teadlikult kavandades.	Õpilane <ul style="list-style-type: none"> • loob kahe-, kolme- ja neljamõõtmelisi (sh digikeskkonnas) kunstitöid spontaanselt, lähtudes enda individuaalsusest ja huvidest; • loob kahe-, kolme- ja neljamõõtmelisi (sh digikeskkonnas) kunstitöid eelnevalt ideed teadlikult uurides ja kavandades;

Õpitulemused III kooliastmel	Rõhuasetused õpitulemuste käsitlemisel 8. klassis
	<ul style="list-style-type: none"> • idee kavandamise ja loomise protsessis katsetab erinevaid tehnilisi võimalusi; • rakendab animatsiooni, video, etenduse, performance loomisel sissejuhatust, narratiivi ja puänti.
Õpilane valib loomeprotsessis sihipäraselt materjale ja tehnikavõtteid ning rakendab töövõtteid ja kompositsiooni põhimõtteid.	<p>Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • valib loomisel eelnevalt õpitud kunstitehnikaid, töövõtteid, materjale ning kompositsiooni põhimõtteid enamasti teadlikult; • põhjendab tehnika või meediumi valikut, seostades seda soovitud sõnumi või ideega.
Õpilane oskab rühmaliikmena luua ühistöödest tervikliku väljapaneku ja esitleda teost publikule.	<p>Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • toetab enda kunstitöö pealkirjaga oma sõnumit või ideed; • loob õpetaja abiga rühmaliikmena ühistöödest väljapaneku.

Refleksioon, analüüs ja kriitika

Õpitulemused III kooliastmel	Rõhuasetused õpitulemuste käsitlemisel 8. klassis
Õpilane analüüsib teost (ülesehitus ja vorm, tähistavus, peamised sümbolid, kontekst), leiab erinevaid tõlgendusvõimalusi ja vaatepunkte, põhjendab neid tööle tuginedes ning kasutab kunstist rääkides oskussõnavara.	<p>Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • analüüsib teost (ülesehitus ja vorm, tähistavus, peamised sümbolid, kontekst).
Õpilane leiab seoseid ühiskonnaelu valdkondadega nii ajaloost kui ka tänapäevast, tuginedes teistele õppeainetele, erialakirjandusele, aimekirjandusele, popkultuurile ja meediale.	<p>Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • leiab õpetaja abiga seoseid ühiskonnaelu valdkondadega nii ajaloost kui ka tänapäevast, seoses mingi kunstivaldkonnaga. • võrdleb õpetaja abiga nüüdisaegset ja ajaloolist konteksti mingi kunstivaldkonna raames.
Õpilane mõtestab esemelise ja ruumilise keskkonna või disaininäidete esteetilisi, funktsionaalseid ning ökoloogilisi aspekte.	<p>Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • analüüsib ruumilist keskkonda (vorm, värv, funktsioon, kasutajasõbralikkus jms), leiab erinevaid tõlgendusvõimalusi ja vaatepunkte, kasutades õpitud oskussõnavara.

Õpitulemused III kooliastmel	Rõhuasetused õpitulemuste käsitlemisel 8. klassis
Õpilane selgitab oma tööd ning valitud töökäigu ja sõnumi võimalikke teisi võimalusi; põhjendab sisulisi, uurimuslikke või loomingulisi otsuseid ja eksponeerimise valikuid.	Õpilane <ul style="list-style-type: none"> põhjendab oma töö sisulisi, uurimuslikke või loomingulisi otsuseid ja eksponeerimise valikuid.
Õpilane kuulab kaasõppijate seisukohti, põhjendab enda arvamust, annab toetavat tagasisidet ning aktseptib eriarvamusi.	Õpilane <ul style="list-style-type: none"> kuulab kaasõppijate seisukohti, põhjendab enda arvamust, annab toetavat tagasisidet ning aktseptib enamasti eriarvamusi.

Rõhuasetused õppesisu käsitlemisel 8. klassis

Visuaalne kirjaoskus

Kunstiteosed ja stiilid, lood ja sündmused uue teose loomise lähtepunktina. Realistlik maastikumaal, veekogu. Iseseisev natüürmordi koostamine, vaatluspunkti valik. Inimese meeleolu väljendus poosiga, kiirskitseerimine. Kompositsiooni rajamine geomeetrilistele kujundile.

Igapäevane visuaalkultuur: digitaalsed arhiivid, sotsiaalmeediaplatformid.

Kahemõõtmelise ja kolmemõõtmelise kujutamise baaselemendid. Kujutamise kompositsioonipõhimõtted. Kompositsiooni kirjeldamine. Joone, kujundi, vormi ja tekstuuri kirjeldamine. Perspektiiv (tsentraalperspektiiv, värvusperspektiiv). Värviteooria (koloriit; värvinimetused primaar- ja sekundaarvärvide piires; värvitemperatuur). Ruumiillusiooni loomise põhimõtted. Liikumise mulje loomine. Neljamõõtmelise teose baaselemendid. Kunstiliigid. Kunstižanrid. Figuraalne ja abstraktne kujutamine.

Kunstitehnikad ja loomine

Ideest ja eesmärgist lähtuvalt materjalide, tehnikate ja väljendusvahendite valimine. Maal - klaasimaal, fresko jms. Skulptuur - skulptuur „liigse“ eemaldamisega (penoplast vms). Graafika - erinevate graafikaliikide katsetused.

Kunstitehnikad, -stiilid ja -tehnikad (valikuliselt vastavalt püstitatud ülesandele): maal, joonistus, kollaaž, grataaž, frotaaž, mosaiik, monotüüpia, foto, origami, modelleerimine, makett, lavakujundus, kollaaž, kõrgtrükk, akvarell, trükigraafika, graafiline disain, tüpograafia, kirjatüüp, kalligaafia, stsenograafia.

Digitaalsed joonistus-, foto-, video- ja animatsioonitehnikad. Narratiivi loomine (karakter, tegevuspaik, tegelased, sissejuhatus, teema arendus, kulminatsioon, puänt). Piltide, teksti, heli ja liikumise koosmõju.

Näitusetöö nimesilt (autori nimi, klass, teose nimi, töö tehnika, aasta, mõõdud, juhendaja).

Disain ja keskkond

Disaini baaselemendid tarbeesemete puhul, graafilises disainis ja visuaalkultuuris laiemalt (värv, vorm, materjal, ruumala, mass) ning otstarve, funktsionaalsus, kasutusmugavus. Praktiline disainiprotsess probleemi püstitusest lahendi leidmiseni. Disainiprotsessi osad: osapooled, tarbija; uurimine; lähteülesanne; kavandamine; lahenduspaakumine. Pildikeel. Erinevate meediumite väljendusvahendite rakendamine ainesiseselt ja lõimimisel teiste ainetega.

Kunstikultuur ja ühiskond

Kunsti ajalugu: islami kunst (mošeearhitektuur, käsikirjad, ornamendid); viikingite ja rändhõimude arhitektuur ja kunst (ornament, metallist esemed); renessansskunst Itaalias; kõrgrenessansi olulisemad kunstnikud; barokk-kunst Euroopa õukondades.

Kunstiga seotud elukutsed: kunstnik, arhitekt, skulptor, animaator, sisearhitekt, disainer, illustraator, konservator, kuraator, kujundaja, toimetaja. Kunstnikuvestlused ja kohtumised elukutsete esindajatega.

Teabe otsimine muuseumide ja galeriide kodulehtedelt ning nende külastamine. Autor, autoriõigused, viitamine, kujutise salvestamine ja jagamine, viitamine.

Keskkonnamõju, säästlikkus, digitaalne jalajälg, digiprügi, töövahendite säästlik kasutamine ja hooldamine.

Praktilised tööd:

- õpetaja ning enda valikul erinevate visuaalkultuuri ilmingute kirjeldamine ja analüüsimine;
- ülesanded kunstnike, kunstiteoste ja kunstivoolude tausta uurimiseks, kus tuleb kasutada sõnastikke ja entsüklopeediaid (sh digikeskkonnas);
- internetist infot otsimine (tulenevalt ülesande püstitusest), olulisema esile toomine ja leitud info usaldusväarsuse hindamine;
- erinevate kultuurikeskkondade ja sündmuste külastamine (ka virtuaalkeskkonnas), vajaliku info leidmine ja nähtust või kogetust kokkuvõtte tegemine;
- kohtumised erinevate disainivaldkondade esindajatega;
- eneserefleksiooni kasutamine kavandatava kunstiteose jaoks idee leidmiseks;
- idee kavandamisel visandi tegemine;

- eakohaste videode vaatamine ja saadud teabe alusel küsimustele vastamine ja nähtu üle arutlemine;
- ülesanne õpilase jaoks olulise probleemi lahendamiseks (lähteülesande püstitamine ja tegevusplaani koostamine);
- ülesanne ühe uurimismeetodi (nt vaatlus, intervjuu, küsitlus, päeviku pidamine jms) kasutamiseks;
- kahemõõtmeliste kunstitööde loomine nii spontaanselt kui eelnevalt ideed uurides ja kavandades (nii õpilase kui õpetaja valikul);
- kolmemõõtmeliste kunstitööde loomine nii spontaanselt kui eelnevalt ideed uurides ja kavandades (nii õpilase kui õpetaja valikul);
- neljamõõtmeliste kunstitööde (sh digikeskkonnas) loomine nii spontaanselt kui eelnevalt ideed uurides ja kavandades (nii õpilase kui õpetaja valikul);
- ülesanded, kus saab katsetada erinevaid tehnilisi võimalusi;
- ülesanded nii individuaalselt kui rühmatöona (õpetaja valikul või klassikaaslaste loodud kunstiteoste analüüsimiseks (ülesehitus ja vorm, tähistavus, peamised sümbolid, kontekst);
- tervikliku väljapaneku kavandamine koos klassikaaslastega;
- ülesanded nüüdisaegsete ja ajalooliste kunstiilmingute erinevuste võrdlemise ja mõtestamise kohta (sarnasused ja erinevused, muutused ajas);
- enda tööprotsessi kirjeldamine ja töö analüüsimine;
- tagasiside andmine kaasõpilastele, põhjendades enda arvamust;
- VTS (*visual thinking strategies*) tehnika kasutamine kaaslaste kunstitööde analüüsimisel.

9. klass

Väljaselgitamine, teadmine, mõistmine

Õpitulemused III kooliastmel	Rõhuasetused õpitulemuste käsitlemisel 9. klassis
Õpilane analüüsib enne kasutamist visuaalseid kujutisi, keskkondi, jooniseid, skeeme ja sümboleid suhtluses.	Õpilane <ul style="list-style-type: none"> • analüüsib enne kasutamist visuaalseid kujutisi, keskkondi, jooniseid, skeeme ja sümboleid suhtluses: seostab eri ideoloogilisi sümboleid vastava ajastuga ja teab nende tähendust;

Õpitulemused III kooliastmel	Rõhuasetused õpitulemuste käsitlemisel 9. klassis
	<ul style="list-style-type: none"> • arutleb erinevate ideoloogiliste sümbolite rolli üle nii tänapäeval kui minevikus.
<p>Õpilane uurib iseseisvalt kunstnike, kunstiteoste ja kunstivoolude tausta.</p>	<p>Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • uurib iseseisvalt kunstnike, kunstiteoste ja kunstivoolude tausta: leitud tähelepanekute põhjal seostab kunstnikku ja kunstiteost loomiskeskkonnaga.
<p>Õpilane leiab infot erinevate allikate kohta, suhtudes neisse allikakriitiliselt.</p>	<p>Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • leiab infot erinevate allikate kohta, suhtudes neisse allikakriitiliselt.
<p>Õpilane kasutab peamisi kunstimõisteid ja teab kunstnikke.</p>	<p>Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • kasutab õpitud kunstimõisteid ja teab õpitud kunstnikke.
<p>Õpilane käitub kultuurikeskkondades reeglite järgi (vajaduse korral oskab reeglid välja selgitada) ning saab iseseisvalt vajaliku teabe leidmise ja sündmuse kogemisega hakkama.</p>	<p>Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • külastab iseseisvalt kunstinäitust või-sündmust; • käitub kultuurikeskkondades reeglite järgi; • selgitab vajadusel eelenvalt välja külastatava kultuurikeskkonnas kehtivad käitumisreeglid; • leiab iseseisvalt vastava teabe.
<p>Õpilane teab, mida kujutab endast disain ning kuidas töötab disainer.</p>	<p>Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • teab, mida kujutab endast disain ning kuidas töötab disainer.
<p>Õpilane mõistab vormide ja värvide subjektiivsemaid ning universaalsemaid tähendusi.</p>	<p>Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • mõistab vormide ja värvide subjektiivsemaid ning universaalsemaid tähendusi.
<p>Õpilane teab, mis on kopeerimine ja plagiaat, ning oskab teiste autorite teoseid ja nende osi kasutada oma uurimistöös või loomes nii, et tegevus ei riiva autori õigusi.</p>	<p>Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • oskab teiste autorite teoseid ja nende osi kasutada oma uurimistöös või loomes nii, et tegevus ei riiva autori õigusi; • teab, mis on kopeerimine ja plagiaat.

Plaanimine ja ideede arendamine

Õpitulemused III kooliastmel	Rõhuasetused õpitulemuste käsitlemisel 9. klassis
Õpilane oskab arendada oma ideed, lähtudes eesmärgist.	Õpilane <ul style="list-style-type: none"> • leiab loodava kunstiteose jaoks ideid (lähtudes eesmärgist), kasutades selleks teiste autorite töid; • kasutab õpetaja abiga ja õpetaja valikul mõnda keerukamat ideede genereerimise ja arendamise meetodit; • teab ideede selekteerimise olulisemaid meetodeid.
Õpilane märkab ja kirjeldab igapäevaelu probleeme, mida lahendades läbib kõik disainiprotsessi etapid.	Õpilane <ul style="list-style-type: none"> • märkab ja kirjeldab igapäevaelu probleeme; • probleemi lahendades läbib kõik disainiprotsessi etapid.
Õpilane rakendab uurimismeetodeid õpetaja abiga.	Õpilane <ul style="list-style-type: none"> • rakendab olulisemaid uurimismeetodeid õpetaja abiga.

Loomine

Õpitulemused III kooliastmel	Rõhuasetused õpitulemuste käsitlemisel 9. klassis
Õpilane loob omanäolisust taotledes kahe-, kolme- ja neljamõõtmelisi kunstitöid spontaanselt ja põhjalikult uurides ning teadlikult kavandades.	Õpilane <ul style="list-style-type: none"> • loob omanäolisust taotledes kahe-, kolme- ja neljamõõtmelisi (sh digikeskkonnas) kunstitöid spontaanselt, lähtudes enda individuaalsusest ja huvidest; • loob omanäolisust taotledes kahe-, kolme- ja neljamõõtmelisi (sh digikeskkonnas) kunstitöid eelnevalt ideed põhjalikult uurides ja teadlikult kavandades.
Õpilane valib loomeprotsessis sihipäraselt materjale ja tehnikavõtteid ning rakendab töövõtteid ja kompositsiooni põhimõtteid.	Õpilane <ul style="list-style-type: none"> • valib loomisel eelnevalt õpitud kunstitehnikaid, töövõtteid, materjale ning kompositsiooni põhimõtteid teadlikult.
Õpilane oskab rühmaliikmena luua ühistöödest tervikliku väljapaneku ja esitleda teost publikule.	Õpilane <ul style="list-style-type: none"> • oskab rühmaliikmena luua ühistöödest tervikliku väljapaneku ja esitleda teost publikule;

Õpitulemused III kooliastmel	Rõhuasetused õpitulemuste käsitlemisel 9. klassis
	<ul style="list-style-type: none"> • pakub välja ekspositsiooni koha ja põhjendab teistele rühmaliikmetele oma valikut, mille tulemusena tehakse meeskonnatööna lõplik valik; • teeb rühmaliikmena meeskonnas vajalikud ettevalmistustööd, et luua ühistöödest terviklik väljapanek.

Refleksioon, analüüs ja kriitika

Õpitulemused III kooliastmel	Rõhuasetused õpitulemuste käsitlemisel 9. klassis
Õpilane analüüsib teost (ülesehitus ja vorm, tähistavus, peamised sümbolid, kontekst), leiab erinevaid tõlgendusvõimalusi ja vaatepunkte, põhjendab neid tööle tuginedes ning kasutab kunstist rääkides oskussõnavara.	Õpilane <ul style="list-style-type: none"> • analüüsib teost (ülesehitus ja vorm, tähistavus, peamised sümbolid, kontekst); • leiab erinevaid tõlgendusvõimalusi ja vaatepunkte, põhjendab neid tööle tuginedes; • kasutab kunstist rääkides oskussõnavara.
Õpilane leiab seoseid ühiskonnaelu valdkondadega nii ajaloost kui ka tänapäevast, tuginedes teistele õppeainetele, erialakirjandusele, aimekirjandusele, popkultuurile ja meediale.	Õpilane <ul style="list-style-type: none"> • leiab seoseid ühiskonnaelu valdkondadega nii ajaloost kui ka tänapäevast; • tugineb seoste leidmisel teistele õppeainetele, erialakirjandusele, aimekirjandusele, popkultuurile ja meediale.
Õpilane mõtestab esemelise ja ruumilise keskkonna või disaininäidete esteetilisi, funktsionaalseid ning ökoloogilisi aspekte.	Õpilane <ul style="list-style-type: none"> • mõtestab esemelise ja ruumilise keskkonna või disaininäidete esteetilisi, funktsionaalseid ning ökoloogilisi aspekte.
Õpilane selgitab oma tööd ning valitud töökäigu ja sõnumi võimalikke teisi võimalusi; põhjendab sisulisi, uurimuslikke või loomingulisi otsuseid ja eksponeerimise valikuid.	Õpilane <ul style="list-style-type: none"> • selgitab oma tööd ning valitud töökäigu ja sõnumi võimalikke teisi võimalusi; • põhjendab sisulisi, uurimuslikke või loomingulisi otsuseid ja eksponeerimise valikuid.
Õpilane kuulab kaasõppijate seisukohti, põhjendab enda arvamust, annab toetavat tagasisidet ning aktseptib eriarvamusi.	Õpilane <ul style="list-style-type: none"> • kuulab kaasõppijate seisukohti; • põhjendab enda arvamust; • annab toetavat tagasisidet ning aktseptib eriarvamusi.

Rõhuasetused õppesisu käsitlemisel 9. klassis

Visuaalne kirjaoskus

Väljendusvahendite valik vastavalt ideele, otstarbele ja sihtgrupile. Loodus detailides, maja siseruum. Deformatsioon (nt kubism, ekspressionism) mõju suurendamiseks. Mitu inimese figuuri suhtlemas, käed. Arhitektoonika. Moodulsüsteemid.

Igapäevane visuaalkultuur: ideoloogilised sümbolid erinevates kultuurides; nüüdisaegsed märgid ja sümbolid.

Kahemõõtmelise ja kolmemõõtmelise kujutamise baaselemendid. Kujutamise kompositsioonipõhimõtted. Kompositsiooni kirjeldamine. Joone, kujundi, vormi ja tekstuuri kirjeldamine. Perspektiiv (tsentraalperspektiiv, värvusperspektiiv). Värviteooria (koloriit; värvinimetused primaar- ja sekundaarvärvide piires; värvitemperatuur). Ruumiillusiooni loomise põhimõtted. Liikumise mulje loomine. Neljamõõtmelise teose baaselemendid. Kunstiliigid. Kunstižanrid. Figuraalne ja abstraktne kujutamine.

Kunstitehnikad ja loomine

Ideest ja eesmärgist lähtuvalt materjalide, tehnikate ja väljendusvahendite valimine. Maal - lahustid, lakid jms, õlimaal, graffiti. Skulptuur - materjali valik lähtuvalt teemast ja soovist. Graafika - graafika + kollaaž jt segatehnikad.

Kunstitehnikad, -stiilid ja -tehnikad (valikuliselt vastavalt püstitatud ülesandele): maal, joonistus, kollaaž, grataaž, frotaaž, mosaiik, monotüüpia, foto, origami, modelleerimine, makett, lavakujundus, kollaaž, kõrgtrükk, akvarell, trükigraafika, graafiline disain, tüpograafia, kirjatüüp, kalligraafia, stsenograafia.

Digitaalsed joonistus-, foto-, video- ja animatsioonitehnikad. Narratiivi loomine (karakter, tegevuspaik, tegelased, sissejuhatus, teema arendus, kulminatsioon, puänt). Piltide, teksti, heli ja liikumise koosmõju.

Näitusetöö nimesilt (autori nimi, klass, teose nimi, töö tehnika, aasta, mõõdud, juhendaja).

Disain ja keskkond

Disaini baaselemendid tarbeesemete puhul, graafilises disainis ja visuaalkultuuris laiemalt (värv, vorm, materjal, ruumala, mass) ning otstarve, funktsionaalsus, kasutusmugavus. Tarbeesemete levinumad materjalid. Tarbeesemete kavandamine. Arhitektuur ja disain Eestis ning rahvusvahelised suundumused.

Teksti ja pildi koosmõju graafilises disainis. Kirjatüübid ja graafilise kujunduse baasvõtted.

Kunstikultuur ja ühiskond

Kunstiajalugu: klassitsism: (valitsushooned Euroopas ja Ameerikas); realism maalikunsti; modernism 19. sajandi lõpu maalis (impressionism, postimpressionism, sümbolism, juugend); maailmanäitused ja tehnoloogia areng; nüüdiskunsti olulised suunad ja aktuaalsed teemad.

Kunstiga seotud elukutsed: kunstnik, arhitekt, skulptor, animaator, sisearhitekt, disainer, illustraator, konservaator, kuraator, kujundaja, toimetaja.

Teabe otsimine muuseumide ja galeriide kodulehtedelt ning nende külastamine. Autor, autoriõigused, viitamine, kujutise salvestamine ja jagamine, viitamine.

Keskkonnamõju, säästlikkus, digitaalne jalajälg, digiprügi, töövahendite säästlik kasutamine ja hooldamine.

Praktilised tööd:

- ülesanded ideoloogiliste sümbolite (nii ajaloo kui tänapäeval) analüüsimiseks;
- ülesanded kunstnike, kunstiteoste ja kunstivoolude tausta uurimiseks, kus tuleb kasutada (veebi)entsüklopeediaid, erinevaid andmebaase, Google'i pildiotsingut jms ning leitud info usalusväärsuse hindamine;
- erinevate kultuurikeskkondade ja sündmuste külastamine (ka virtuaalkeskkonnas), vajaliku info leidmine ja nähtust või kogetust kokkuvõtte tegemine;
- kohtumised erinevate disainivaldkondade esindajatega;
- õpetaja abiga ja õpetaja valikul mõne keerukama ideede genereerimise ja arendamise meetodi kasutamine;
- eakohaste videode vaatamine ja saadud teabe alusel küsimustele vastamine ja nähtu üle arutlemine;
- ülesanne rühmatööna õpilaste jaoks olulise probleemi lahendamiseks (läbides kõik disainiprotsessi etapid);
- ülesanne ühe uurimismeetodi (nt vaatlus, intervjuu, küsitlus, päeviku pidamine jms) kasutamiseks;
- idee kavandamisel visandi tegemine;
- kahemõõtmeliste kunstitööde loomine nii spontaanselt kui eelnevalt ideed uurides ja kavandades (nii õpilase kui õpetaja valikul);

2- ja 3-osaline taktimõõt; JO- ja RA-astmerida, JOvõti; muusikalised oskussõnad vastavalt valitud teemadele).

Õpitulemused ja rõhuasetused õppesisu käsitlemisel I kooliastmes

klassiti

Laulmine

Õpitulemused I kooliastme lõpuks	Rõhuasetused õpitulemuste saavutamisel õppesisu käsitlemisel (sh praktilised tööd) klassiti
Õpilane laulab loomuliku kehahoiu ja hingamise, vaba tooni ja selge diktsiooniga üksi, ansambelis või kooris.	1. klass Õpilaste vokaalsete võimete arendamine rühmas laulmisel. Õige keha hoiaku, hingamise ja diktsiooni kujundamine. Hingamisharjutused.
	2. klass Õpilaste vokaalsete võimete arendamine rühmas laulmisel. Õige keha hoiaku, hingamise ja diktsiooni teadlik jälgimine.
	3. klass Õpilaste vokaalsete võimete arendamine rühmas ja individuaalsel laulmisel. Õige keha hoiaku, hingamise ja diktsiooni teadlik jälgimine.
Õpilane väljendab lauldes muusika sisu ning meeleolu.	1. klass Tutvumine muusikale iseloomuliku väljendusviisidega. Dünaamika põhimõisted: vaikselt, valjult. Häälemängud
	2. klass Dünaamika mõisted forte, piano. Helikõrgused. Laulmine.
	3. klass Erinevat liiki muusika kuulamine ja iseloomustamine. Tempo tajumine.
Õpilane laulab eakohaseid laste-, mängu- ja mudellaule, regillaule, kaanoneid, eesti ja teiste rahvaste laule;	1. klass 1. klassile eakohaseid laste-, mängu- ja mudellaulud, kaanonid.
	2. klass 2. klassile eakohaseid laste-, mängu- ja mudellaulud, kaanonid ning eesti ja teiste rahvaste laulud.

Õpitulemused I kooliastme lõpuks	Rõhuasetused õpitulemuste saavutamisel õppesisu käsitlemisel (sh praktilised tööd) klassiti
	<p>3. klass</p> <p>3. klassile eakohaseid laste-, mängu- ja mudellaulud, kaanonid ning eesti ja teiste rahvaste laulud.</p>
<p>Õpilane laulab peast kooliastme ühislaule: „Eesti hümn“ (F. Pacius), „Mu koduke“ (A. Kiis), „Tiliseb, tiliseb aisakell“ (L. Wirkhaus); lastelaulud „Lapsed, tuppa“, „Teele, tee, kurekesed“, „Kevadel“ („Juba linnukesed...“), „Uhti, uhti, uhkesti“, „Emakesele“ (M. Härma), „Rongisõit“ (G. Ernesaks).</p>	<p>1. klass</p> <p>“Eesti hümn” (F. Pacius), “Mu koduke”(A. Kiis), lastelaulud “Lapsed tuppa”, „Uhti, uhti, uhkesti“.</p> <p>2. klass</p> <p>“Eesti hümn”(F. Pacius), lastelaulud “Teele tee, kurekesed”, “Tiliseb tiliseb aisakell” (L. Wirkhaus), „Emakesele“ (M. Härma).</p> <p>3. klass</p> <p>“Eesti hümn”(F. Pacius), “Kevadpidu” (Elagu kõik...), “Kevadel” („Juba linnukesed...“), „Rongisõit“ (G. Ernesaks).</p>
<p>Õpilane mõistab muusikalise kirjaoskuse tähtsust ja rakendab seda lauldes.</p>	<p>1. klass</p> <p>2- ja 3-osalise taktimõõdu kasutamine musitseerimisel.</p> <p>Astmemudelite laulmine erinevates kõrguspositsioonides: astmetel SO, MI, RA, (JO) põhinevad mudelid.</p> <p>2. klass</p> <p>2- ja 3-osalise taktimõõdu kasutamine musitseerimisel.</p> <p>Astmemudelite laulmine erinevates kõrguspositsioonides: astmetel SO, MI, RA, LE, JO, RA₁, SO₁ põhinevad mudelid. JO-võtme tähenduse mõistmine ning noodist lauldes kasutamine.</p> <p>3. klass</p> <p>2- ja 3-osalise taktimõõdu kasutamine musitseerimisel.</p> <p>Astmemudelite laulmine erinevates kõrguspositsioonides: astmetel SO, MI, RA, LE, JO, RA₁, SO₁, JO¹, NA, DI põhinevad mudelid. JO- ja RA- astmerida (duur ja moll) seoses lauludega.</p>
<p>Õpilane on laulupidude traditsiooni edasikandja koorilaulja ja/või kuulajana, arutleb suuliselt kogetu üle.</p>	<p>1., 2., 3. klass</p> <p>Videode vaatamine laulupidudelt ja nähtu üle arutlemine. Enda kogemuste edasiandmine laulupidudelt lauljana või kuulajana.</p>

Pillimäng

Õpitulemused I kooliastme lõpuks	Rõhuasetused õpitulemuste saavutamisel õppesisu käsitlemisel (sh praktilised tööd) klassiti
Õpilane rakendab keha-, rütmi- ja plaatpille lihtsamates ostinato'des ja/või kaasmängudes.	1. klass Orffi pedagoogika – kaasmängud, ostinatod, meloodilis-rütmilised improvisatsioonid. Rütmmängud – rütmirondo, rütmikett, rütmilis-meloodilised küsimus-vastus motiivid.
	2. klass Orffi pedagoogika. Seoses pillimänguga viiulivõtme, tähtnimede ja nende asukoha tundmaõppimine noodijoonestikul. Tähtnimede kasutamine plaatpillide omandamisel.
	3. klass Orffi pedagoogika.
Õpilane musitseerib väikekandlel või plokkflöödil esmaseid mänguvõtteid kasutades.	1. klass -
	2. klass Tähtnimede kasutamine plokkflöödi omandamisel.
	3. klass Plokkflöödi kasutamine musitseerimisel.
Õpilane mõistab muusikalise kirjaoskuse tähtsust ja rakendab seda pillimängus.	1. klass Pillimängus muusika sisu ja meeleolu erinevad väljendamise võimalused. Käte ning jalgadega rütmi kaasalöömine.
	2. klass Pillimängus muusika sisu ja meeleolu väljendamine, kasutades dünaamikat: forte-piano. Uued rütmipillid.
	3. klass Pillimängus muusika sisu ja meeleolu väljendamine, kasutades iseseisvalt dünaamikat. Rütmissaate väljamõtlemine.

Muusikaline liikumine

Õpitulemused I kooliastme lõpuks	Rõhuasetused õpitulemuste saavutamisel õppesisu käsitlemisel (sh praktilised tööd) klassiti
Õpilane väljendab muusika sisu ja karakterit liikumise kaudu üksi või rühmas.	1. klass Muusika väljendusvahendite tunnetamine muusika kaudu. Erinevate liikumisimprovisatsioonide loomine.
	2. klass Muusika väljendusvahendite tunnetamine muusika kaudu. Liikumise kaudu rütmide, rütmifiguuride ja pausidega tutvumine. Erinevate liikumisimprovisatsioonide loomine.
	3. klass Muusika väljendusvahendite tunnetamine muusika kaudu. Dünaamika ja helikõrguste muutuste väljendamine liikumise kaudu. Marsisammul liikumine.
Õpilane kasutab liikumisel muusika väljendusvahendeid.	1. klass Muusikapala ülesehitust väljendava liikumiskompositsiooni loomine koos õpetajaga.
	2. klass Muusika sisu ja karakteri väljendamine liikumise kaudu üksi ja rühmas.
	3. klass Valsi ja polka tantsimine, kasutades põhisamme.
Õpilane tantsib eesti laulu- ja ringmänge.	1. klass Eesti laulu- ja ringmängud. Liikumine ühistegevustes paaris, ühiselt ringjoonel (sõõris), vooris ja viirus.
	2. klass Eesti rahvatantsud (labajalg, reinlender), kasutades tantsude põhisamme. Liikumine ühistegevustes paaris, ühiselt ringjoonel (sõõris), vooris ja viirus.
	3. klass Eesti laulu- ja ringmängud. Laulumängu sisu ja pärimusliku traditsiooniga tutvumine.
Õpilane mõistab muusikalise kirjaoskuse tähtsust ja rakendab seda liikumisel	1. klass Mõisted: ringjoon (sõõr), voor, viirg, päripäeva, vastupäeva, parem, vasak.

Õpitulemused I kooliastme lõpuks	Rõhuasetused õpitulemuste saavutamisel õppesisu käsitlemisel (sh praktilised tööd) klassiti
	2. klass Mõisted: labajalavalss (labajalg), rei(n)lender.
	3. klass Marss, valss, polka.

Muusikaline omalooming

Õpitulemused I kooliastme lõpuks	Rõhuasetused õpitulemuste saavutamisel õppesisu käsitlemisel (sh praktilised tööd) klassiti
Õpilane rakendab omaloomingus muusika väljendusvahendeid (meloodia, rütm, tempo, tämber, dünaamika).	1. klass Lihtsate rütmiliste kaasmängude loomine keha-, rütmi- ja plaatpillidel.
	2. klass Lihtsate rütmiliste kaasmängude loomine keha-, rütmi- ja plaatpillidel. Rütmilis-meloodilised improvisatsioonid.
	3. klass Lihtsate rütmiliste kaasmängude loomine keha-, rütmi- ja plaatpillidel. Lihtsate rütmipillide valmistamine.
Õpilane loob lihtsaid rütmilis-meloodilisi kaasmänge keha-, rütmi- ja plaatpillidel.	1. klass Lihtsate rütmiliste kaasmängude loomine keha-, rütmi- ja plaatpillidel.
	2. klass Lihtsate rütmiliste kaasmängude loomine keha-, rütmi- ja plaatpillidel. Rütmilis-meloodilised improvisatsioonid.
	3. klass Lihtsate rütmiliste kaasmängude loomine keha-, rütmi- ja plaatpillidel. Lihtsate rütmipillide valmistamine.
Õpilane improviseerib astmemudelitele tuginedes.	1., 2. ja 3. klass Käemärkidega erinevate astmenimede näitamine ja kasutamine kaasmängudes õpitu piires.
Õpilane loob lihtsamaid tekste (liisusalme, regivärsse, laulusõnu jne).	1. klass Lihtsamate liisusalvide loomine.
	2. klass Lihtsamate regivärsside loomine.

Õpitulemused I kooliastme lõpuks	Rõhuasetused õpitulemuste saavutamisel õppesisu käsitlemisel (sh praktilised tööd) klassiti
	<p>3. klass Lihtsamate laulutekstide loomine.</p>
Õpilane kasutab loovliikumist muusika meeleolu väljendamisel.	<p>1. klass Muusika meeleolu edasi andmine loovliikumise kaudu vabas vormis.</p> <p>2. klass Tantsuliikumiste väljamõtlemine eri rütmidele.</p> <p>3. klass Loovliikumise kavandamine muusika meeleolu väljendamiseks ja selle kasutamine.</p>
Õpilane väljendab muusika meeleolu kunstitöodes.	<p>1. klass Erineva tempo järgi muusika eristamine ja selle järgi tempos liikumine.</p> <p>2. klass Liikumine erinevates rütmides: valss, marss, polka.</p> <p>3. klass Liikumine kahelöögilises ning kolmelöögilises taktimõõdus.</p>
Õpilane mõistab muusikalise kirjaoskuse tähtsust ja rakendab seda omaloomingus.	<p>1. klass Mõistab allolevate oskussõnade tähendust ja kasutab neid praktikas: noodijoonestik, noodipea, noodivars, rahvalaul, rahvapill, rahvatants, marss, polka, valss, muusikapala, rütm, meloodia, latern. Noodivältused, paus, rütmifiguurid: ♪ ♪ ♫ ♬ ♮</p> <p>2. klass Mõistab allolevate oskussõnade tähendust ja kasutab neid praktikas: astmerida, astmetrepp, punkt noodivälduse pikendajana, dirigent, orkester, helilooja, sõnade autor, eelmäng, vahemäng, kaasmäng, ostinato, tempo, kõlavärv, vaikel, valjult, segno. Noodivältused, paus, rütmifiguurid: ♪ ♪ ♫ ♬ ♮</p>

Õpitulemused I kooliastme lõpuks	Rõhuasetused õpitulemuste saavutamisel õppesisu käsitlemisel (sh praktilised tööd) klassiti
	<p>3. klass</p> <p>Mõistab allolevate oskussõnade tähendust ja kasutab neid praktikas: meetrum, takt, taktimõõt, taktijoon, kahekordne taktijoon, koorijuht, koor, ansambel, eeslaulja, salm, refrään, kaanon, piano, forte, fermaat, vlt.</p> <p>Rütmifiguurid ja paus:</p> <p></p>

Muusika kuulamine

Õpitulemused I kooliastme lõpuks	Rõhuasetused õpitulemuste saavutamisel õppesisu käsitlemisel (sh praktilised tööd) klassiti
<p>Õpilane kirjeldab kogetud muusikaelamusi ning avaldab nende kohta arvamust suuliselt või muul looval viisil.</p>	<p>1. klass</p> <p>Kuulatud muusika kirjeldamine vabas vormis. Muusikapala järgi pildi joonistamine. Õppekäikudel kogetud muusikaelamuste kirjeldamine ning nende kohta arvamuse avaldamine suuliselt. Suuliselt arvamuse väljendamine, kasutades seni õpitud muusikalist oskussõnavara.</p>
	<p>2. klass</p> <p>Kuulatud muusika meeleolu ja karakteri kirjeldamine, kasutades termineid duur, moll. Muusikameeleolu kirjeldamine joonistades. Õppekäikudel kogetud muusikaelamuste kirjeldamine ning nende kohta arvamuse avaldamine suuliselt ning mingil kunstilisel viisil. Suuliselt arvamuse väljendamine, kasutades seni õpitud muusikalist oskussõnavara.</p>
	<p>3. klass</p> <p>Kuulatud muusika meeleolu ja karakteri kirjeldamine, tuues esile erinevad kontrastid muusikas. Muusika meeleolu ja karakteri väljendamine vabalt valitud kunstiliste vahenditega. Õppekäikudel kogetud muusikaelamuste kirjeldamine ning nende kohta arvamuse avaldamine suuliselt ja kirjalikult ning vabalt valitud looval (kunstilisel) viisil. Suuliselt ja kirjalikult arvamuse väljendamine, kasutades seni õpitud muusikalist oskussõnavara.</p>

Õpitulemused I kooliastme lõpuks	Rõhuasetused õpitulemuste saavutamisel õppesisu käsitlemisel (sh praktilised tööd) klassiti
Õpilane kirjeldab, iseloomustab ning võrdleb kuulatava laulu või muusikapala meeleolu ja karakterit, kasutades õpitud oskussõnavara ning muusika väljendusvahendeid (meloodia, rütm, tempo, tämber, dünaamika).	1. klass Meloodia, rütm, tempo. Tutvumine erinevate karakterpaladega. Muusikapala või laulu meeleolu ja karakteri kirjeldamine. Muusikapala karakteri väljendamine visuaalse kunstiteose kaudu.
	2. klass Uued oskussõnad muusika kirjeldamiseks. Tutvumine erinevate karakterpaladega
	3. klass Meloodia, rütm, tempo, dünaamika ja muusikapala ülesehitus. Tutvumine erinevate karakterpaladega
Õpilane eristab ja iseloomustab kuuldeliselt vokaal- ja instrumentaalmuusikat, sh muusikažanre (marss, valss, polka).	1. klass Instrumentaal- ja vokaalmuusika eristamine. Erinevaid žanride tutvustamine.
	2. klass Kuulmise järgi erinevad pillide äratundmine. Kahe- ning kolmelöögilised muusikapalad ja tantsud.
	3. klass Peamiste hääleliikide eristamine. Kuuldeliselt marsi, valsi ja polka eristamine.
Õpilane otsib infot erinevatest etteantud allikatest, eristab kõla ja välimuse järgi eesti rahvapille ning kirjeldab neid.	1., 2., 3. klass Info otsimine erinevatest õpetaja poolt etteantud allikatest. Eesti rahvapillid (nende kõla, välimus).

II kooliastme lõpuks taotletavad teadmised, oskused ja hoiakud

Õpilane:

- 1) tunneb rõõmu nii iseseisvast kui ka ühisest muusikategevusest ja väärtustab musitseerimist;
- 2) teadvustab ja hindab oma muusikavõimeid, arendab neid muusikategevustes – laulmises, pillimängus, omaloomingus ja muusikalises liikumises;
- 3) kuulab süvenenult Eesti ja teiste rahvaste muusikat ning arutleb muusika üle;
- 4) osaleb aktiivselt muusikaloomes, katsetab oma ideid erinevates muusikategevustes ja sobivates digikeskkondades, on püsiv lahendusi otsides;

- 5) suhtub lugupidavalt enda ja kaaslaste loomingusse, põhjendab ning analüüsib oma arvamusi ja valikuid;
- 6) mõistab enda seotust Eesti kultuuripärandiga ja väärtustab laulupidu;
- 7) märkab ja teadvustab kultuurilist mitmekesisust ning suhtub lugupidavalt eri rahvuskultuuridesse;
- 8) leiab muusikainfot eri teabeallikatest ning käitub vastutustundlikult virtuaalmaailmas;
- 9) väärtustab loojat ja loomingut ning on teadlik autoriõigusest;
- 10) väärtustab teadmisi ja oskusi muusikategevustes, rakendades muusikalist kirjaoskust (helivältsed, rütmifiguurid ja pausid:

taktimõõt 4/4, C ja eeltakt; duur-, moll-helilaad, helistikud C-a, G-e, F-d; muusikalised oskussõnad vastavalt valitud teemadele).

Õpitulemused ja rõhuasetused õppesisu käsitlemisel II kooliastmes klassiti

Laulmine

Õpitulemused II kooliastme lõpuks	Rõhuasetused õpitulemuste saavutamisel õppesisu käsitlemisel (sh praktilised tööd) klassiti
Õpilane laulab hääle isikupära arvestades võimalikult puhta intonatsiooniga, loomuliku kehahoiu, hingamise ja selge diktsiooniga ning väljendusrikkalt; laulab eesti vanemat ja uuemat rahvalaulu, ühe- ja kahehääelseid laule, kaanoneid ning teiste rahvaste laule.	4., 5. ja 6. klass Laulmine klassis oma hääle omapära arvestades ühe- või kahehäälselt (kaanonid ning eesti ja teiste rahvaste laule a cappella ja saatega). Laulmine koolikooris ja/või erinevates vokaal-instrumentaalkoosseisudes tunnis ning tunnivälises tegevuses.
Õpilane väärtustab ühislaulmist, laulab peast kooliastme ühislaule: „Eesti hümn“ (F. Pacius), „Eesti lipp“ (E.	4. klass „Eesti hümn“ (F. Pacius), „Kui Kungla rahvas“ (K. A. Hermann).

Õpitulemused II kooliastme lõpuks	Rõhuasetused õpitulemuste saavutamisel õppesisu käsitlemisel (sh praktilised tööd) klassiti
Võrk), „Kui Kungla rahvas“ (K. A. Hermann), „Mu isamaa armas“ (saksa rahvalaul), „Meil aiaäärne tänavas“ (eesti rahvalaul), „Püha öö“ (F. Gruber), „Majakene mere ääres“ (Ü. Vinter).	5. klass „Eesti hümn“ (F. Pacius), „Eesti lipp“ (E. Võrk), „Mu isamaa armas“ (Saksa rahva laul), „Meil aiaäärne tänavas“ (Eesti rahva laul).
	6. klass „Eesti hümn“ (F. Pacius), „Püha öö“ (F. Gruber), „Majakene mere ääres“ (Ü. Vinter).
Õpilane osaleb laulupeotraditsiooni edasikandmisel koorilaulja või kuulajana ning analüüsib kogetut suuliselt ja kirjalikult.	4. klass Laulupeo traditsiooni ja tähenduse mõistmine. Videode vaatamine laulupidudest ning järgnev arutelu.
	5. klass Laulupeo traditsiooni ja tähenduse mõistmine. Kirjaliku kokkuvõtte koostamine laulupidude ajaloost.
	6. klass Laulupeo traditsiooni ja tähenduse mõistmine. Kirjalik ülevaade laulupeo kogemusest osalejana või vaatajana ning suuline kokkuvõtte klassikaaslastele.
Õpilane rakendab lauldes muusikalist kirjaoskust, kasutab laulu õppides relatiivseid astmeid.	4. klass Meloodiate laulmine relatiivseid helikõrgusi kasutades käemärkide, rütmistatud astmenoodi järgi ja noodijoonestikul erinevates kõrguspositsioonides (SO, MI, RA, JO, RA ₁ , SO ₁ , JO ¹ , LE, NA, DI).
	5. ja 6. klass Meloodiate laulmine relatiivseid helikõrgusi kasutades käemärkide, rütmistatud astmenoodi järgi ja noodijoonestikul erinevates kõrguspositsioonides (SO, MI, RA, JO, RA ₁ , SO ₁ , JO ¹ , LE, NA, DI). Duur- ja moll helilaad ning duur- ja moll kolmkõla seoses lauludega.

Pillimäng

Õpitulemused II kooliastme lõpuks	Rõhuasetused õpitulemuste saavutamisel õppesisu käsitlemisel (sh praktilised tööd) klassiti
Õpilane <ul style="list-style-type: none"> süvendab I kooliastmes omandatud pillimänguoskusi ning 	4. klass Orffi pedagoogika – kaasmängud, ostinatod, meloodilis-rütmilised improvisatsioonid. Rütmmängud – rütmirondo,

Muusikaline liikumine

Õpitulemused II kooliastme lõpuks	Rõhuasetused õpitulemuste saavutamisel õppesisu käsitlemisel (sh praktilised tööd) klassiti
<p>Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> tunnetab, analüüsib ja väljendab liikumise kaudu muusika väljendusvahendeid (meloodia, dünaamika, tempo, muusikavorm) üksi ja/või rühmas; väljendab liikumise kaudu Eesti ja teiste maade rahvamuusikale iseloomulikke karaktereid ning lihtsamaid tantse; rakendab liikumises muusikateadmisi. 	<p>4. klass</p> <p>Orffi pedagoogika. Eri maade (Eesti, Vene) rahvamuusikale (sh rahvatantsudele) iseloomulike karakterite väljendamine ning muusika väljendusvahendite analüüsimine.</p>
	<p>5. klass</p> <p>Orffi pedagoogika. Eri maade (valikuliselt: Soome, Läti, Leedu, Rootsi, Norra) rahvamuusikale (sh rahvatantsudele) iseloomulike karakterite väljendamine ning muusika väljendusvahendite analüüsimine.</p>
	<p>6. klass</p> <p>Orffi pedagoogika. Eri maade (valikuliselt: Suurbritannia, Iiri, Poola, Austria, Ungari, Saksa) rahvamuusikale (sh rahvatantsudele) iseloomulike karakterite väljendamine ning muusika väljendusvahendite analüüsimine.</p>

Muusikaline omalooming

Õpitulemused II kooliastme lõpuks	Rõhuasetused õpitulemuste saavutamisel õppesisu käsitlemisel (sh praktilised tööd) klassiti
<p>Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> julgeb loomeideedega katsetada ning eksida; on lahendusi otsides püsiv ja järjekindel; loob rütmilis-meloodilisi improvisatsioone, kaasmänge või ostinato'sid keha-, rütmi- ja plaatpillidel ning digivahenditel; esitleb neid üksi või rühmas; improviseerib astmemudelitele tuginedes; loob muusikale lihtsaid tekste (regivärsse, laulusõnu jne); loob muusikateadmisi ja -oskusi rakendades üksi ja/või rühmas lihtsa instrumentaalpala, esitab seda. 	<p>4. klass</p> <p>Orffi pedagoogika –omaloomingulised kaasmängud, tekstid, muusikaline liikumine; rütmilis-meloodilised improvisatsioonid. Omaloomingus üksinda ning koos musitseerides omandatud muusikaliste oskuste ja teadmiste kasutamine. Lihtsamate pillide valmistamine.</p>
	<p>5. klass</p> <p>Ideede esitamine ja oma loovuse võimetekohane rakendamine nii sõnalis kui ka erinevates muusikalistes eneseväljendustes.</p>
	<p>6. klass</p> <p>Infotehnoloogia võimaluste kasutamine ideede esitamisel ja oma loovuse võimetekohasel rakendamisel nii sõnalis kui ka erinevates muusikalistes eneseväljendustes.</p>

Muusika kuulamine

Õpitulemused II kooliastme lõpuks	Rõhuasetused õpitulemuste saavutamisel õppesisu käsitlemisel (sh praktilised tööd) klassiti
Õpilane kirjeldab ja analüüsib kuulatud muusikat muusika oskussõnavara ja kirjaoskust kasutades.	4. klass Erinevates muusikapalades muusika väljendusvahendite kuulamine ja eristamine: meloodia, rütm, tempo. Kuulatava muusikapala iseloomustamine ja põhjendamine kasutades õpitud oskussõnavara.
	5. klass Erinevates muusikapalades muusika väljendusvahendite kuulamine ja eristamine: dünaamika, tämber. Kuulatava muusikapala iseloomustamine ja põhjendamine kasutades õpitud oskussõnavara.
	6. klass Erinevates muusikapalades muusika väljendusvahendite kuulamine ja eristamine: vorm. Kuulatava muusikapala iseloomustamine ja põhjendamine kasutades õpitud oskussõnavara.
Õpilane tunneb ja eristab eesti rahvamuusikat: rahvalaulu liike, rahvapille ja -tantse, teab oma kodukoha ja Eesti rahvamuusika sündmusi.	4. klass Eesti rahvalaulud.
	5. klass Eesti rahvapillid ja –tantsud.
	6. klass Eesti rahvamuusika suursündmused.
Õpilane otsib infot ning uurib kuulatud heliteoste autorite ja kodukoha loomeinimeste loometegevust ning tutvustab seda kaaslastele.	4. klass On tutvunud Vene, Läti, Leedu, Soome muusikatradsioonidega ning tutvustab seda kaaslastele.
	5. klass On tutvunud Rootsi, Norra, Suurbritannia, Iiri muusikatradsioonidega ning tutvustab seda kaaslastele.
	6. klass On tutvunud Poola, Austria, Ungari, Saksa muusikatradsioonidega ning tutvustab seda kaaslastele.
	4. klass Sopran metsosopran, alt, tenor, baritone, bass.

Õpitulemused II kooliastme lõpuks	Rõhuasetused õpitulemuste saavutamisel õppesisu käsitlemisel (sh praktilised tööd) klassiti
Õpilane kuulab ning võrdleb hääle- ja kooriliike; tunneb kodukoha koore ja dirigente ning tuntumaid Eesti koore.	5. klass Kooriliigid (laste-, poiste-, mees-, nais-, segakoor).
	6. klass Tuntumad Eesti koorid ja dirigendid.
Õpilane eristab kuuldeliselt sümfooniaorkestri pillirühmi.	4. klass Klahv- ja keelpillid.
	5. klass Puhk- ja lööpillid.
	6. klass Sümfooniaorkester.
Õpilane analüüsib kuulatud ja/või virtuaalseid kontserte ning muusikalavastusi suuliselt ja kirjalikult, annab kuuldule ja nähtule hinnangu ning jagab kogemusi kaaslastega.	4., 5. ja 6. klass Kuulatud muusika analüüsimine (õpetaja juhendamisel), hinnangu andmine ja oma kogetu jagamine klassikaaslastega. Suuliselt, kirjalikult ja muul looval viisil (visuaalne kunst, dramatisering, loovliikumine jms) oma arvamuse väljendamine, kasutades seni õpitud muusikalist oskussõnavara.
Õpilane rakendab muusikat kuulates muusikalist kirjaoskust.	4. klass Muusika analüüsimisel õpitud muusikaalaste mõistete ja sõnavara kasutamine (õpetaja abiga): eeltakt, viiulivõti, klaviatuur, duur-helilaad, moll-helilaad, vokaalmuusika, soololaul, koorilaul, instrumentaalmuusika, interpreet, improvisatsioon.
	5. klass Muusika analüüsimisel õpitud muusikaalaste mõistete ja sõnavara kasutamine (õpetaja abiga): absoluutsed helikõrgused (tähtnimed), helistik, toonika ehk põhiheli, helistikumärgid, juhuslikud märgid, tempo (andante, moderato, allegro, largo, ritenuto), tämber, hääleliigid (sopran, metsosopran, alt, tenor, bariton, bass), pilliliigid (keelpillid, puhkpillid, löökpillid, klahvpillid, eesti rahvapillid).
	6. klass Muusika analüüsimisel õpitud muusikaalaste mõistete ja sõnavara kasutamine (õpetaja abiga): diees, bemoll, bekarr,

Õpitulemused II kooliastme lõpuks	Rõhuasetused õpitulemuste saavutamisel õppesisu käsitlemisel (sh praktilised tööd) klassiti
	paralleelhelistikud, dünaamika (piano, forte, mezzopiano, mezzoforte, pianissimo, fortissimo, crescendo, diminuendo).

III kooliastme lõpuks taotletavad teadmised, oskused ja hoiakud

Õpilane:

- 1) huvitub muusikast kui kunstiliigist, väärtustab muusikat ning muusikategevust kultuuri ja igapäevaelu rikastajana;
- 2) teadvustab muusika võimalusi vaimse, füüsilise ja emotsionaalse tasakaalu loomisel;
- 3) osaleb aktiivselt musitseerimises: tegutseb koos teistega, vastutab enda tegevuse eest rühmas (klassis, kooris, ansamblis);
- 4) arendab loomeideid muusikalise eneseväljenduse kaudu: katsetab ideid muusikategevustes, leiab lahendusi esile kerkinud probleemidele, hindab isikupära ja erinevaid lahendusi ning on püsiv ja järjekindel;
- 5) tunnetab ja rakendab liikudes muusika karakterit ja väljendusvahendeid;
- 6) väärtustab kodukoha ja Eesti muusikapärandit ning nüüdismuusikat, on traditsioonide edasikandja laulja ja/või pillimängijana ning osaleb laulupidudel;
- 7) teadvustab muusikat kui kultuuridevahelist suhtluskeelt, väärtustab kultuurilist mitmekesisust;
- 8) tegutseb eetilisel ja ohutult (sh autoriõigust arvestades) nii reaalses kui ka virtuaalses kultuurikeskkonnades, suhtub kriitiliselt infotehnoloogia ja meedia loodud keskkonnasse;
- 9) valib endale meelepärase(d) muusikaga tegelemise viisi(d), hindab oma kogemust ja jagab seda kaaslastega;
- 10) teadvustab, et teadlikuma musitseerimise aluseks on muusikaline kirjaoskus, mille hulka kuuluvad helivältsed, rütmifiguurid ja pausid:

kaheksandiktaktimõõt laulurepertuaarist tulenevalt; ühe võtmemärgiga helistikud ja repertuaarist tulenevalt kahe võtmemärgiga helistikud; bassivõti repertuaarist tulenevalt; muusikalised oskussõnad vastavalt valitud teemadele;

11) mõistab, kuidas huvi muusika vastu ning muusikaoskused võimaldavad kujundada sellest elukestva harrastuse või elukutse.

Õpitulemused ja rõhuasetused õppesisu käsitlemisel III kooliastmes

klassiti

Laulmine

Õpitulemused III kooliastme lõpuks	Rõhuasetused õpitulemuste saavutamisel õppesisu käsitlemisel (sh praktilised tööd) klassiti
Õpilane laulab ühe- ja/või mitmehäälsed laule klassitunnis, ansambelis ja/või koolikooris; osaleb laulurepertuaari valimisel ning põhjendab oma valikut; laulab eesti vanemat ja uuemat rahvalaulu, kaanoneid ning teiste rahvaste laule.	7., 8. ja 9. klass Õpilaste muusikaliste võimete arvestamine ja arendamine individuaalsel ja rühmas laulmisel (ansamblid, koorid). Laulude õppimine: noodi järgi astmenimedega, kuulmise ja noodi järgi astmenimedega, kuulmise järgi. Vestlused laulu sisu, helilooja, teksti autori, kasutatud väljendusvahendite ja repertuaari valiku teemal.
Õpilane väärtustab ja hindab ühislaulmise traditsiooni, laulab peast kooliastme ühislauke: „Eesti hümn“ (F. Pacius), „Mu isamaa on minu arm“ (G. Ernesaks), „Jää vabaks, Eesti meri“ (V. Oksvort), „Eestlane olen ja eestlaseks jään“ (A. Mattiisen), „Laul Põhjamaast“ (Ü. Vinter), „Saaremaa valss“ (R. Valgre), „Mul meeles veel“ (R. Valgre), „Oma laulu ei leia ma üles“ (V. Ojakäär).	7. klass „Eesti hümn“ (F. Pacius), „Mu isamaa on minu arm“ (G. Ernesaks), „Jää vabaks, Eesti meri“ (V. Oksvort)
	8. klass „Eesti hümn“ (F. Pacius), „Eestlane olen ja eestlaseks jään“ (A. Mattiisen), „Laul Põhjamaast“ (Ü. Vinter).
	9. klass „Eesti hümn“ (F. Pacius), „Saaremaa valss“ (R. Valgre), „Mul meeles veel“ (R. Valgre), „Oma laulu ei leia ma üles“ (V. Ojakäär).
Õpilane on laulupidude traditsiooni edasikandja koorilaulja ja/või kuulajana, analüüsib kogetut suuliselt ja kirjalikult.	7., 8. ja 9. klass Osalemine koolikooris. Laulupeod traditsioonidest referatiivsete või muud laadi praktiliste tööde koostamine ja klassikaaslastele esitamine.
Õpilane kasutab muusikalist kirjaoskust ja muusikateadmisi nii üksikui kui ka rühmas lauldes, tunneb oma hääleaparaati ja teab, et häält on vaja hoida.	7., 8. ja 9. klass Mõistab relatiivsete helikõrguste (astmete) vajalikkust noodist lauldes ning kasutab neid meloodiat õppides. Meloodiate laulmine relatiivseid helikõrgusi kasutades käemärkide, rütmistatud astmenoodi järgi ja noodijoonestikul erinevates kõrguspositsioonides (SO, MI,

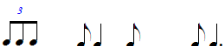

Õpitulemused III kooliastme lõpuks	Rõhuasetused õpitulemuste saavutamisel õppesisu käsitlemisel (sh praktilised tööd) klassiti
	RA, JO, RA ₁ , SO ₁ , JO ¹ , LE, NA, DI). Absoluutsete helikõrguste seostamine relatiivsete helikõrgustega (g-G ²). Duur- ja moll helilaad ning duur- ja moll kolmkõla seoses lauludega.

Pillimäng

Õpitulemused III kooliastme lõpuks	Rõhuasetused õpitulemuste saavutamisel õppesisu käsitlemisel (sh praktilised tööd) klassiti
<p>Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> mängib keha-, rütmi- ja plaatpille, plokkflööti ja/või väikekannelt, rakendab digivõimalusi pillimängus; musitseerib akustilisel kitarril või ukulelel esmaseid mänguvõtteid kasutades; uurib pillide tämbrilisi omadusi, valib ansamblisse sobivad pillid ja põhjendab oma valikut; süvendab I ja II kooliastmes omandatud pillimänguuskust, rakendab muusikalist kirjauskust, musitseerides üksi ja eri pillikoosseisudes. 	<p>7., 8. ja 9. klass</p> <ul style="list-style-type: none"> Orffi pedagoogika – kaasmängud, ostinatod, meloodilis-rütmilised improvisatsioonid. Rütmimängud – rütmirondo, rütmikett, rütmilis-meloodilised küsimus-vastus motiivid. Absoluutse süsteemi kasutamine pillimängus. Helistike C-duur, a-moll; G-duur, e-moll ning F-duur ja d-moll seostamine pillimänguga; D-h repertuaarist lähtuvalt. Süvendatult pilli õppinud õpilaste rakendamine musitseerimisel.

Muusikaline omalooming

Õpitulemused III kooliastme lõpuks	Rõhuasetused õpitulemuste saavutamisel õppesisu käsitlemisel (sh praktilised tööd) klassiti
<p>Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> loob ning esitab iseseisvalt ja/või rühmas kaasmänge, rütmilis-meloodilisi improvisatsioone, (digi)kompositsioone jm; katsetab loomeideedega omaloomingus, sh digitaalseid keskkondi kasutades; 	<p>7., 8. ja 9. klass</p> <ul style="list-style-type: none"> Orffi pedagoogika –omaloomingulised kaasmängud, tekstid, muusikaline liikumine; rütmilis-meloodilised improvisatsioonid. Rondo- ja variatsioonivorm. Lihtsamate pillide valmistamine. Loominguliste ideede rakendamine arvutil olemasolevaid muusikaprogramme (noodistusprogramme) kasutades. Enda ja kaaslaste loomingule tagasiside andmine õpetaja antud juhiste alusel kui ka vabas vormis.

Õpitulemused III kooliastme lõpuks	Rõhuasetused õpitulemuste saavutamisel õppesisu käsitlemisel (sh praktilised tööd) klassiti
<ul style="list-style-type: none"> • loob erinevaid muusikast lähtuvaid tekste (nt regivärss, laulusõnad jm); • analüüsib enda ja kaaslaste loomingut, võrdleb loodut ning annab sellele hinnangu. 	
Õpilane rakendab omaloomingus muusikalist kirjaoskust.	7. klass <ul style="list-style-type: none"> • Noodivältused, rütmifiguurid ja pausid: <ul style="list-style-type: none"> • 2/4, 3/4, 4/4 taktimõõt.
	8. klass <ul style="list-style-type: none"> • Noodivältused, rütmifiguurid ja pausid: <ul style="list-style-type: none"> • Helistikud C-a, G-e, F-d (repertuaarist tulenevalt D-h).
	9. klass <ul style="list-style-type: none"> • Laulurepertuaarist tulenevalt kaheksandik-taktimõõt ja D-h helistik. Bassivõti ja selle rakendamine musitseerimisel.

Muusikaline liikumine

Õpitulemused III kooliastme lõpuks	Rõhuasetused õpitulemuste saavutamisel õppesisu käsitlemisel (sh praktilised tööd) klassiti
Õpilane <ul style="list-style-type: none"> • võrdleb eri maade rahvamuusika karakterit ja väljendab seda liikumise kaudu; • leiab erinevaid muusikalise liikumise viise, valib muusika karakteriga sobiva väljenduse ning põhjendab oma valikuid (nt rokk, džäss, hip-hop, rahvaste muusika jm). 	7. klass <ul style="list-style-type: none"> • Keskendumine Prantsuse, Itaalia, Hispaania (valikuliselt) rahvamuusikale, seal esinevatele karakteritele ja liikumisviisidele.
	8. klass <ul style="list-style-type: none"> • Keskendumine Põhja- ja Ladina-Ameerika (valikuliselt) rahvamuusikale, seal esinevatele karakteritele ja liikumisviisidele.
	9. klass <ul style="list-style-type: none"> • Keskendumine Aafrika ja Idamaad (valikuliselt) rahvamuusikale, seal esinevatele karakteritele ja liikumisviisidele.

Õpitulemused III kooliastme lõpuks	Rõhuasetused õpitulemuste saavutamisel õppesisu käsitlemisel (sh praktilised tööd) klassiti
<p>Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> tunneb muusikat kuulates ära erinevad muusikavormid ning väljendab neid loovliikumise või improvisatsiooni kaudu; rakendab liikumises muusikateadmisi. 	<p>7., 8. ja 9. klass</p> <ul style="list-style-type: none"> Orffi pedagoogika. Üksi ja rühmas musitseerides omandatud muusika teadmiste rakendamine ning erinevates muusikalistes tegevustes oma loominguilisi ideede väljendamine liikumises.

Muusika kuulamine

Õpitulemused III kooliastme lõpuks	Rõhuasetused õpitulemuste saavutamisel õppesisu käsitlemisel (sh praktilised tööd) klassiti
<p>Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> uurib kodukoha ja eesti rahvamuusikat ning selle tänapäevaseid tõlgendusi, leiab sobivaid näiteid ja põhjendab oma arvamust; võrdleb ning eristab eesti ja teiste rahvaste muusikat: leiab iseloomulikke tunnuseid, lähtudes muusika väljendusvahenditest. 	<p>7. klass</p> <ul style="list-style-type: none"> Eesti, Prantsuse, Itaalia, Hispaania rahvamuusika võrdlemine ja iseloomulike tunnuste leidmine.
	<p>8. klass</p> <ul style="list-style-type: none"> Eesti (kaasaegne), Põhja- ja Ladina-Ameerika rahvamuusika võrdlemine ja iseloomulike tunnuste leidmine.
	<p>9. klass</p> <ul style="list-style-type: none"> Eesti pärimusmuusika kaasaegsed tõlgendused. Eesti, Aafrika ja Idamaade rahvamuusika võrdlemine ja iseloomulike tunnuste leidmine.
<p>Õpilane võrdleb ja eristab eri muusikastiile, lavamuusika žanre, muusika esituskoosseise, hääleliike, leiab oma eelistuse(d) ning argumenteerib valikut;</p>	<p>7. klass</p> <ul style="list-style-type: none"> Eristab kõla ja kuju järgi: keelpillid: poogenpillid viiul, viola e altviul, tšello, kontrabass, näppepillid harf, kitarr; puhkpillid: puupuhkpillid flööt, klarnet, saksofon, oboe, fagott; vaskpuhkpillid: trompet, metsasarv, tromboon, tuuba; löökpillid: kindla helikõrgusega timpan, ksülofon; ebamäärase helikõrgusega (rütmipillid) suur trumm, väike trumm, taldrikud jt; klahvpillid: klaver, klavessiin, orel, akordion; elektrofonid: süntesaator, elektriklaver. Teab nimetada tuntud heliloojaid, interpreete.
	<p>8. klass</p>

Õpitulemused III kooliastme lõpuks	Rõhuasetused õpitulemuste saavutamisel õppesisu käsitlemisel (sh praktilised tööd) klassiti
	<ul style="list-style-type: none"> • Eristab kõla järgi pillikoosseise: • orkestrid: (sümfoonia, puhkpilli-, keelpilli-, rahvapilliorkester); • ansamblid: (keelpillikvartett, pop- ja džässansambel). • Teab nimetada tuntud dirigente, ansambleid ja orkestreid.
<p>Õpilane analüüsib kuulatud ja/või virtuaalseid kontserte, muusikalavastusi ning õppekäike suuliselt ja kirjalikult, annab kuuldule/nähtule hinnangu ning jagab oma kogemusi kaaslastega;</p>	<p>9. klass</p> <ul style="list-style-type: none"> • Eristab pop-, rokk-, džäss-, filmi- ja lavamuusikat (ooperi, opereti, muusikali ja balleti). • Teab nimetada tuntud muusika suursündmusi.
<p>Õpilane uurib kodukoha ja Eesti muusikaelu, oskab nimetada heliloojaid, interpreete, dirigente, ansambleid, orkestreid ning muusika suursündmusi.</p>	<p>7., 8. ja 9. klass</p> <ul style="list-style-type: none"> • Erinevate muusikavormide kuulamine ning neis esinevate väljendusvahendite ning ülesehituse (2- ja 3-osaline lihtvorm, variatsiooni- ja rondovorm) analüüsimine. Kirjalike tööde (essee, analüüs, uurimus, retsensioon, referaat, plakat) ja power-point esitluste koostamine ja ettekandmine.
<p>Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • rakendab muusikat kuulates erinevaid digikeskkondi; • rakendab muusikat kuulates muusikalist kirjaoskust. 	<p>7. klass</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pop- ja rokkmuusika üle arutlemine ja analüüsimine, kasutades oskussõnavara. <p>8. klass</p> <ul style="list-style-type: none"> • Filmi- ja lavamuusika üle arutlemine ja analüüsimine, kasutades oskussõnavara. <p>9. klass</p> <ul style="list-style-type: none"> • Džässmuusika üle arutlemine ja analüüsimine, kasutades oskussõnavara.
<p>Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • teeb valiku muusikaga tegelemise võimalustest, teab muusikaga 	<p>7., 8. ja 9. klass</p> <ul style="list-style-type: none"> • Muusikaga tegelemise võimaluste, muusikaga seonduvate elukutsete ning õppimisvõimalustega

Õpitulemused III kooliastme lõpuks	Rõhuasetused õpitulemuste saavutamisel õppesisu käsitlemisel (sh praktilised tööd) klassiti
<p>seonduvaid elukutseid ning õppimisvõimalusi;</p> <ul style="list-style-type: none"> • seostab muusikat enda vaimse, füüsilise ja emotsionaalse heaoluga. 	<p>tutvumine. Õppekäigud ja tutvumine muusikaga seonduvate elukutsete esindajatega.</p>
<p>Õpilane järgib autorikaitse seadust ning käitub ohutult, otsides ja kasutades muusikateavet virtuaalkeskkondades</p>	<p>7., 8. ja 9. klass</p> <ul style="list-style-type: none"> • Eestis kehtiva autorikaitse seaduse põhipunktidega tutvumine. Intellektuaalse omandi kasutamine internetis.